Tweede Kamer der Staten-Generaal

2

Vergaderjaar 2015–2016

34 301 **Homogene Groep Internationale samenwerking 2016 (HGIS-nota 2016)**

Nr. 2 **MEMORIE VAN TOELICHTING**

Inhoudsopgave

kst-34301-2
ISSN 0921 - 7371
's-Gravenhage 2015

1. LEESWIJZER

1.1 Wat is de HGIS?

De Homogene Groep Internationale Samenwerking (HGIS) is sinds 1997 een budgettaire constructie binnen de rijksbegroting. In de HGIS worden de uitgaven van de verschillende ministeries op het gebied van het buitenlandbeleid gebundeld, waarmee de onderlinge samenhang geïllustreerd wordt. Dit bevordert de samenwerking en de afstemming tussen de betrokken ministeries. De HGIS vormt daarmee een belangrijk instrument voor een geïntegreerd en coherent buitenlandbeleid.

Binnen de HGIS wordt onderscheid gemaakt tussen de uitgaven voor ontwikkelingssamenwerking die voldoen aan de criteria voor officiële ontwikkelingssamenwerking (*Official Development Assistance*, ODA) en de overige uitgaven voor het buitenlands beleid (non-ODA).

De Minister van Buitenlandse Zaken coördineert het Nederlands buitenlandbeleid en daarmee de HGIS. De Minister voor Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking heeft een coördinerende bevoegdheid voor de uitgaven aan ODA binnen de HGIS.

Twee keer per jaar wordt er verantwoording afgelegd aan de Tweede Kamer over de HGIS. Parallel aan het rijksbegrotingsproces wordt op Prinsjesdag de HGIS-nota aangeboden aan de Staten-Generaal. Op de derde woensdag van mei (verantwoordingsdag) wordt het HGIS-jaarverslag aangeboden aan de Staten-Generaal. Deze documenten geven een integraal overzicht van alle uitgaven aan internationale samenwerking, die op de verschillende departementale begrotingen staan.

Buitenlandse betrekkingen zijn een zaak van het Koninkrijk der Nederlanden: Nederland in Europa, Aruba, Curaçao en Sint Maarten, alsmede de Nederlandse openbare lichamen in het Caribisch gebied (Bonaire, Sint Eustatius en Saba). Waar de HGIS-nota spreekt over «Nederland» of «Nederlands» wordt daarmee bedoeld: «(van) het Koninkrijk der Nederlanden», tenzij het gaat om zaken die specifiek het land Nederland betreffen, zoals het EU-lidmaatschap en ontwikkelingssamenwerking.

1.2 Opzet HGIS-nota 2016

De HGIS-nota 2016 geeft inzicht in de begrote middelen voor internationale samenwerking in 2016. In het beleidskader worden de politieke hoofdlijnen van het buitenlandbeleid geschetst. Daarna wordt per beleidsthema nader ingegaan op de accenten in het begrotingsjaar 2016. De indeling naar acht beleidsthema's en een categorie overig is gebaseerd op een samenstelling van de indelingen van de begroting van Buitenlandse Zaken en de begroting voor Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking.

De toelichtende teksten zijn ontleend aan de Memories van Toelichting bij de begrotingen voor 2016 van de verschillende ministeries en geven een overzicht in vogelvlucht. Voor een gedetailleerde toelichting wordt verwezen naar de respectievelijke begrotingen.

Zoals gebruikelijk wordt in meerdere tabellen naast de HGIS-bedragen het ODA-aandeel daarin weergegeven. Voor het Budget Internationale Veiligheid (BIV) is nog niet duidelijk in welke mate er sprake zal zijn van een ODA-component conform de OESO/DAC-definities. Vooralsnog wordt het ODA-aandeel daarom als p.m. aangeduid. In het HGIS-jaarverslag over 2016 wordt het ODA-aandeel in het BIV als onderdeel van de realisatie gerapporteerd.

Na de beleidsthema's volgen acht bijlagen. In deze bijlagen worden gegevens, die verspreid staan over verschillende departementale begrotingen, gebundeld tot een overzichtelijk geheel. Bijlage 1 geeft een overzicht van de begrotingsontwikkelingen binnen de HGIS. In bijlagen 2a en 2b worden alle buitenlanduitgaven en -ontvangsten gepresenteerd per departement. Bijlage 3 geeft een berekening van het ODA-plafond. In bijlagen 4, 5a en 5b wordt een totaaloverzicht gegeven van de buitenlanduitgaven die als officiële ontwikkelingshulp (ODA) kwalificeren, respectievelijk per beleidsthema en per land. Een overzicht van de non-ODA uitgaven per beleidsthema is opgenomen in bijlage 6. In bijlage 7 wordt een raming van de verwachte publieke klimaatuitgaven voor ontwikkelingslanden in 2016 gepresenteerd. Tot slot is in bijlage 8 een opsomming opgenomen van de verwachte uitgaven in 2016 op het terrein van asiel en migratie.

2. BELEIDSKADER 2016

2.1 Een structureel veranderende wereld

«It is always wise to look ahead, but difficult to look further than you can see». Met deze woorden schetste Winston Churchill de uitdaging waar we elke dag voor staan. De wereld is structureel veranderd. Geleidelijke evolutie en radicale verandering ontmoeten elkaar en creëren een nieuwe realiteit die direct gevolgen heeft voor onze veiligheid, onze waarden, onze welvaart en onze manier van leven. Een structureel veranderende wereld vraagt om heldere keuzes en innovatief gebruik van middelen. Van *business as usual* kan geen sprake zijn. Daarom zet de Nederlandse diplomatie zich in om duiding te geven aan internationale ontwikkelingen, om positie te bepalen en om te komen tot een veiliger, rechtvaardiger en toekomstbestendiger wereld.

Nederland kan vanuit een vast fundament van waarden, vanuit een sterke innovatieve en concurrerende economie en met een actief buitenlands beleid, zelfverzekerd en met vertrouwen de toekomst tegemoet treden. Nederland is als handelsnatie en als relatief klein en open land nadrukkelijk gebaat bij goede internationale afspraken, een sterke internationale rechtsorde, vrije handelsroutes en een stabiel wereldhandelssysteem. Mede om deze reden is het Koninkrijk der Nederlanden kandidaat voor een zetel in de VN Veiligheidsraad voor de periode 2017–2018. Daarnaast wil Nederland investeren in nieuwe coalities en verbanden, zowel met staten als met private partijen en *civil society*, om bij de oplossing van mondiale problemen, een sterke Nederlandse inbreng te realiseren. Nederland heeft de ambitie om in de frontlinie mee te doen, met innovatieve ideeën, maar ook door de bereidheid te tonen om onze diplomatieke en militaire capaciteiten in te zetten, wanneer dat nodig is voor de verdediging van de internationale rechtsorde.

Veiliger

De instabiliteit in de ring rond Europa is meer dan onveiligheid achter onze horizon: de effecten dringen zich direct en indirect op in onze eigen maatschappij. *Quick fixes* bestaan niet voor de crises van nu: we moeten rekening houden met een langere periode van geopolitieke turbulentie en onzekerheid. En langere tijd, in internationaal verband, hard werken aan blijvende oplossingen voor de brandhaarden om ons heen. Meer dan ooit is het van belang dat voor de aanpak van de problemen om ons heen wordt gekozen voor een geïntegreerde aanpak. Samenwerking met onze bondgenoten, binnen en buiten Europa, is daarbij essentieel.

Op de oostflank hebben we te maken met een assertief Rusland dat zich niet wenst neer te leggen bij nieuwe realiteiten op haar flanken en dat met de annexatie van de Krim de relatie met Europa fundamenteel heeft veranderd. Duurzame stabiliteit in Oekraïne is van direct belang voor de veiligheid in Europa en daarmee ook van Nederland. Op de zuidflank trekken terroristische groeperingen nieuwe grenzen en hebben de ineenstortingen van oude regimes gezorgd voor ongekende fragmentatie en chaos. Conflicten, terrorisme en extremisme ver van onze grenzen leiden tot zodanige radicalisering in Nederland, dat jongeren uitreizen naar conflictgebieden. Dit alles raakt direct en indirect aan de veiligheid en welvaart in Europa. Als lid van de anti-ISIS coalitie zet Nederland daarom in op het tegengaan van mensenrechtenschendingen door ISIS en op verbetering van uitwisseling van informatie over *foreign fighters*. In de

Sahel en Noord-Afrika draagt Nederland bij aan internationale inspanningen ter stabilisering van Libië en Mali.

Rechtvaardiger

Rechtvaardiger betekent juist in een periode van instabiliteit, verandering en turbulentie inzetten op basisprincipes van de internationale rechtsorde. Universele waarden bieden tegenwicht aan tendensen om rechten te schenden op basis van religieuze of nationalistische redeneringen. Niet alleen in conflictgebieden waar burgers met extreem geweld geconfronteerd worden, maar ook in veel hybride regimes/of autocratische regimes staan mensenrechten zwaar onder druk. Anti-NGO wetgeving en negatieve campagnes worden in toenemende mate gebruikt om mensenrechtenverdedigers en onafhankelijke journalisten het zwijgen op te leggen. Al te vaak bestaan mensenrechten alleen voor de machtige en dominante groepen in een samenleving en niet voor hen die zo vaak worden gediscrimineerd, zoals vrouwen en LHBTI's.

Deze neerwaartse spiraal moet gestopt worden en de voorvechters van mensenrechten moeten nieuwe antwoorden en benaderingen blijven bedenken. De opgebouwde internationale mensenrechteninstrumenten en daarbij behorende rituelen ter bescherming van de mensenrechten zijn positief, maar het gebruik van het instrumentarium zelf is geen maatstaf voor succes. De maatstaf is de daadwerkelijke bijdrage aan de bescherming van mensenrechten. Hier heeft Nederland als huidig lid van de Mensenrechtenraad een extra verantwoordelijkheid.

Toekomstbestendiger

Toekomstbestendiger betekent verantwoord omgaan met *global resources*, zoals energie, het klimaat en de toekomst van het internet. Voorraden zijn eindig. Daarom moeten we nu oplossingen zoeken voor toekomstige problemen, met alle relevante actoren aan tafel, zowel staten als de private sector, *civil society* en de wetenschap.

Toekomstbestendiger betekent ook dat we investeren in stevige multilaterale instellingen en geïntegreerde werkmethoden. In een tijd van turbulentie vormt het multilaterale stelsel een belangrijk ankerpunt. Toch klopt ook hier een nieuwe wereldorde aan de deur. Opkomende machten accepteren niet meer voetstoots de verhoudingen van het post-1945 bestel en zoeken een vertaalslag van hun positie in de internationale architectuur. Nederland zal flexibel inspelen op deze ontwikkelingen met als doel om het multilaterale stelsel te versterken en waar nodig aan te vullen.

Voorzitterschap Raad van de Europese Unie

De Europese samenwerking zal in 2016 voor Nederland in het teken staan van het voorzitterschap van de Raad van de Europese Unie in de eerste helft van het jaar. Het kabinet wil het Nederlandse voorzitterschap[1] in dienst stellen van het helpen bereiken van concrete voortgang op de vijf hoofddoelstellingen van de strategische agenda, die is vastgesteld door de Europese Raad van juni 2014. Het kabinet zal zich voor wat betreft themavoering in de voorbereiding en uitvoering van het voorzitterschap richten op deze hoofddoelstellingen, met bijzondere aandacht voor innovatieve groei en banen. Daarbij zal het kabinet blijven streven naar een Unie die zich richt op hoofdzaken en die waarde toevoegt aan wat lidstaten zelf kunnen en moeten doen. Ook zal steeds verbinding worden

[1] Zie Kamerstuk 34 139, nr. 1.

gezocht met burgers, bedrijven en maatschappelijke organisaties, zodat zij zich gehoord weten. De werkzaamheden van het voorzitterschap bestaan in belangrijke mate uit het verder brengen van lopende dossiers van regelgeving en beleid in samenspraak met het Europees parlement als belangrijke medewetgever.

2.2 Hulp, handel en investeringen

Wereldwijd trekt de economie aan en het volume van handel en investeringen groeit. Lage- en middeninkomenslanden raken meer geïntegreerd in mondiale waardeketens. De Nederlandse economie heeft eindelijk de crisis achter zich gelaten en laat betere groeicijfers zien. Nederland blijft aantrekkelijk voor buitenlandse investeerders. Vorig jaar werd een recordbedrag aan buitenlandse investeringen aangetrokken, wat weer extra banen oplevert. Ook lage- en middeninkomenslanden trekken steeds meer buitenlandse investeringen aan, waaronder essentiële investeringen in bijvoorbeeld de aanleg van wegen, voedselproductie, stedelijke ontwikkeling en de energievoorziening. Ook op het gebied van de Millennium Ontwikkelingsdoelen, die dit jaar aflopen, is veel voortgang geboekt. De armoede in de wereld is sinds het jaar 1990 gehalveerd; 90% van de kinderen in de basisschoolleeftijd gaat naar school; kindersterfte tot 5 jaar is met 50% gedaald en moedersterfte met 45%. Veel meer mensen hebben toegang tot veilig drinkwater.

Tegelijkertijd moet de wereld oplossingen vinden voor een aantal complexe uitdagingen. Er is sprake van hardnekkige armoede in fragiele staten, grote ongelijkheid in middeninkomenslanden, langdurige droogte en grote overstromingen als gevolg van klimaatveranderingen en grote politieke spanningen en instabiliteit in delen van Afrika en het Midden-Oosten. Het aantal mensen dat op de vlucht is voor armoede, conflict of natuurgeweld is nog nooit zo groot geweest. Ruim 60 miljoen mensen hebben huis en haard moeten verlaten, met grote humanitaire consequenties. Ook zijn er grote uitdagingen in het verder bevorderen en verduurzamen van handels- en investeringsstromen en in het tegengaan van belastingontwijking. Hierdoor lopen lage inkomenslanden belastinginkomsten mis die zij hard nodig hebben om te investeren in bijvoorbeeld goed onderwijs en adequate zorg.

Dit zijn *mondiale* uitdagingen. Dat betekent dat er gedeelde belangen zijn bij een goed werkend internationaal handelssysteem met afspraken over mensenrechten en arbeidsstandaarden, Internationaal Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen (IMVO), duurzaam gebruik van grondstoffen en belastingontwijking. Ook moet er samengewerkt worden met de internationale gemeenschap om extreme armoede uit te bannen en duurzame en inclusieve ontwikkeling te bevorderen.
Naar verwachting zal de internationale gemeenschap eind september 2015 de *Sustainable Development Goals* (SDG's) aannemen en zich daarmee verbinden aan een brede agenda voor duurzame ontwikkeling. Een van de SDG's betreft de uitbanning van extreme armoede per 2030. Hiertoe moeten de omstandigheden van de allerarmsten en de meest kwetsbare groepen in de wereld worden verbeterd. De wereldgemeenschap zal zich in de SDG's naar verwachting verbinden met het principe van *Leave No One Behind*. Dat is geen geringe opgave. Veel extreem arme mensen zijn woonachtig in middeninkomenslanden waaronder India en China, maar ook in fragiele staten, post-conflictlanden en in landen met een zeer beperkte economische ontwikkeling. Internationale afspraken dienen ook hun weerslag te krijgen in het EU-beleid. Nederland wil het

EU-voorzitterschap aangrijpen om de gezamenlijke EU-inzet op het gebied van noodhulp en migratie te verbeteren en de SDG's te verankeren in het EU-beleid. Het uitgangspunt is om samen te werken met andere overheden, maatschappelijke organisaties, bedrijven, (ontwikkelings-)banken en kennisinstellingen.

Daarnaast zal nog veel in het werk moeten worden gesteld om een akkoord te bereiken over het *Transatlantic Trade and Investment Partnership* (TTIP) tussen de EU en de VS. Nederland kan veel voordeel behalen bij TTIP mits er aan belangrijke randvoorwaarden wordt voldaan, zoals het behoud van ons sociaaleconomisch stelsel, onze hoge normen op het gebied van mens, dier en milieu. Verder zet Nederland in op verdere uitwerking van een investeringsbeschermingshoofdstuk, inclusief een modern geschillenbeslechtingsmechanisme. TTIP strekt zich uit over vele onderwerpen. Nederland heeft onder meer belangen in de landbouw, high-tech en maritieme sector. De onderhandelingen met de VS over het TTIP blijven bovenaan de agenda staan.

Nederland helpt lage- en middeninkomenslanden met het investeren in hernieuwbare energie en de toegang daartoe en met een beter beheer van landschappen en bossen om het effect van economische ontwikkeling op uitstoot van CO_2 en andere broeikasgassen te beperken. In 2016 werkt Nederland verder aan armoedevermindering via de vier speerpunten voedsel, water, veiligheid en rechtsorde en Seksuele en Reproductieve Gezondheid en Rechten (SRGR) en de drie thema's klimaat, private sector ontwikkeling en vrouwenrechten. Nederland zal zich binnen de EU sterk maken voor betere implementatie van afspraken over handel en duurzaamheid in handelsakkoorden en bedrijven ondersteunen bij het Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen en de verduurzaming van handelsketens met bijvoorbeeld het Initiatief Duurzame Handel.

De toegenomen complexiteit van gewapende conflicten zet het bestaande humanitaire systeem onder druk. De urgentie en omvang van de migratieproblematiek zijn de afgelopen tijd flink toegenomen, zo is er sprake van een record aantal ontheemden, interne verdrevenen en vluchtelingen (ca. 60 miljoen) (volgens het Global Trends rapport 2015 van de UNHCR). Voor een effectieve aanpak van de migratieproblematiek is een coherente inzet van instrumenten op verschillende beleidsterreinen noodzakelijk, zoals ontwikkelingssamenwerking, handel en investeringen, politiek, veiligheid en justitie. Nederland draagt via de geïntegreerde hulp- en handel agenda bij aan het aanpakken van de grondoorzaken van irreguliere migratie, zoals gebrek aan economische perspectieven, onveiligheid en repressie, en milieu en klimaatverandering. Zo maakt Nederland zich in Europees verband sterk voor meer aandacht voor Afrikaanse jongeren, die door snel groeiende jeugdwerkloosheid kwetsbaar zijn voor mensensmokkelaars en voor radicalisering.

Een goed voorbeeld van de geïntegreerde inzet op EU-niveau is het EU Regionale Ontwikkelings- en Beschermingsprogramma in de Hoorn van Afrika, dat door Nederland geleid wordt. Naast deze inzet op structurele oplossingen maakt Nederland zich sterk voor vluchtelingen en ontheemden. Van oudsher verblijven de meeste vluchtelingen niet ver van de grens van hun land van oorsprong. Noodhulp voor deze groep mensen heeft altijd een aanzienlijk deel van de totale (Nederlandse) humanitaire inspanningen uitgemaakt.

3. HGIS NAAR BELEIDSTHEMA'S

Beleidsthema 1: Versterkte internationale rechtsorde en eerbiediging van de mensenrechten

Algemeen
Het bevorderen van een goed functionerende internationale rechtsorde, met een blijvende inzet op mensenrechten, als integraal onderdeel van het buitenlandbeleid.

Een sterke rechtsorde maakt de wereld op termijn stabieler, veiliger, vrijer en welvarender. Dit vereist goed functionerende internationale instellingen met een breed draagvlak en voortdurende inzet tegen straffeloosheid. Deze rechtsorde is onlosmakelijk verbonden met universele mensenrechten. De bevordering van mensenrechten is daarom ook een kernelement van het Nederlands buitenlandbeleid.

Budgettaire gevolgen van beleid

bedragen x EUR 1.000

Begroting/beleidsterrein/artikel/omschrijving		2014		2015		2016	
		Totaal	wv. ODA	Totaal	wv. ODA	Totaal	wv. ODA
BZ	01.01 Goed functionerende internationale instellingen met een breed draagvlak	53.213	1.060	59.081	5.936	57.921	5.736
	01.02 Bescherming en bevordering van mensenrechten	59.777	41.280	58.170	38.250	54.170	35.250
V&J	91.01 Europol en Eurojust	21.618	0	38.334	0	34.286	0
	33.03.10 Opsporing en vervolging; NFI	538	0	532	0	532	0
	33.03.39 Opsporing en vervolging; drugsbestrijding Suriname	11	11	200	200	200	200
	91.01 WIPO	201	0	246	0	244	0
IenM	17.01 Luchtvaart	961	0	1.015	0	1.015	0
	18.01 Scheepvaart	869	0	973	0	925	0
	Totaal	137.188	42.351	158.551	44.386	149.293	41.186

Financiële instrumenten

BZ
- Verplichte bijdragen (verdragscontributies) aan de VN waarin de afdrachten aan het Joegoslavië- en het Rwanda-tribunaal zijn begrepen evenals de bijdragen aan de OESO en het Internationaal Strafhof (ICC).
- Reservering ten behoeve van de kandidatuur van het Koninkrijk der Nederlanden voor een zetel in de VN-Veiligheidsraad voor de periode 2017–2018.
- Inzet van het mensenrechtenfonds ter ondersteuning van de prioriteiten uit de mensenrechtenbrief «Respect en recht voor ieder mens».
- Bijdrage aan de Office of the High Commissioner for Human Rights (OHCHR) van de VN.
- Subsidie aan de Wereldomroep voor de verkondiging van het vrije woord in het buitenland.

V&J
- Bijdrage aan de huisvestingskosten van Europol en Eurojust.
- Contributie aan de World Intellectual Property Organization (WIPO).
- Bijdrage aan opsporing en vervolging NFI.

- Bijdrage aan opsporing en vervolging drugbestrijding Suriname.

IenM
- Contributie aan International Civil Aviation Organization (ICAO).
- Contributie aan de Centrale Commissie voor de Rijnvaart (CCR).
- Contributie aan de International Maritime Organization (IMO).

Beleidsthema 2: Vrede, veiligheid en stabiliteit

Algemeen
Het bevorderen van de Nederlandse en internationale veiligheid en stabiliteit door doelgerichte bilaterale en multilaterale samenwerking en het bevorderen van democratische transitie in prioritaire gebieden, met name in de ring rond Europa.

Vrede en veiligheid voor ontwikkeling door het voorkomen en terugdringen van conflictsituaties en het bevorderen van rechtsstaatontwikkeling, wederopbouw, vredesopbouw, legitieme en democratische staatsstructuren en het bestrijden van corruptie. Tevens het verlenen van noodhulp ter leniging van humanitaire nood wereldwijd.

Veiligheid is geen vanzelfsprekendheid. De internationale omgeving verandert snel en ingrijpend. Wat er in de wereld om ons heen gebeurt, heeft direct gevolgen voor onze eigen veiligheid en voor onze welvaart. Veel van de grensoverschrijdende dreigingen waaraan Nederland bloot staat, zijn van een dusdanige omvang en complexiteit dat een geïntegreerde aanpak en samenwerking in internationaal verband geboden is. Voorbeelden zijn de proliferatie van massavernietigingswapens, terrorisme en gewelddadig extremisme, vluchtelingenstromen, piraterij, grensoverschrijdende criminaliteit en cyberdreigingen.

Budgettaire gevolgen van beleid

bedragen x EUR 1.000

Begroting/beleidsterrein/artikel/omschrijving		2014		2015		2016	
		Totaal	wv. ODA	Totaal	wv. ODA	Totaal	wv. ODA
BZ	02.01 Goede internationale samenwerking ter bevordering van de eigen en bondgenootschappelijke veiligheid	28.010	0	21.573	0	16.122	0
	02.02 Bestrijding en terugdringing van internationaal terrorisme en andere vormen van internationale criminaliteit	2.074	0	8.541	0	7.900	0
	02.03 Bevordering van ontwapening en wapenbeheersing, bestrijding van proliferatie van massavernietigingswapens en het voeren van een transparant en verantwoord wapenexportbeleid	27.353	0	12.830	3.252	10.794	3.252
	02.04 Bevordering van veiligheid, stabiliteit en rechtsorde in internationaal verband	183.351	60.092	205.434	66.444	194.484	66.444
	02.05 Bevordering van transitie in prioritaire gebieden	17.725	5.875	18.540	8.322	19.440	8.322
BHOS	04.01 Humanitaire hulp	224.096	216.061	315.017	314.000	205.017	204.000
	04.03 Rechtstaatontwikkeling, wederopbouw, vredesopbouw, versterkte legitimiteit van democratische structuren en tegengaan van corruptie	248.774	248.774	223.554	223.554	189.554	189.554
	04.04 Noodhulpfonds	100.024	100.024	170.000	170.000	150.000	150.000
V&J	31.03.21 Kwaliteit, Arbeidsvoorwaarden en ICT politie	20.936	7.798	8.600	8.600	8.600	8.600
	36.02.58 Nat. Veiligheid en Terrorismebestrijding	1.367	0	1.017	0	0	0
Defensie	01.01.01 Crisisbeheersingsoperaties (inclusief contributies)/tevens verdeelartikel BIV	231.291	0	292.251	PM	364.800	PM
	02.01.01 Gereedstelling en instandhouding commando ZSK	4.450	0	0	0	0	0
	03.01.01/02 Gereedstelling en instandhouding commando LAS	10.450	0	0	0	0	0
	04.01.01 Gereedstelling en instandhouding commando LSK	22.000	0	0	0	0	0
	05.02.33 Operationele eenheden Koninklijke Marechaussee	16.000	0	0	0	0	0
	06/07 Overige (investeringen)	2.543	0	0	0	0	0
	08.02.33 Ondersteuning operationele eenheden	10.700	0	0	0	0	0
IenM	26.01 Bijdrage infrafonds	2.528	0	0	0	0	0
	Totaal	1.153.672	638.624	1.277.357	794.172	1.166.711	630.172

Financiële instrumenten

BZ

- Bijdrage aan de NAVO en de nieuwbouw van het NAVO hoofdkwartier.
- Programma Ondersteuning Buitenlands Beleid (POBB) en Veiligheidsfonds, voor kleinschalige activiteiten met een katalyserende werking die het Nederlandse veiligheidsbeleid ondersteunen. In dit kader wordt onder meer een financiële bijdrage geleverd aan het Instituut van de Nationaal Rapporteur Mensenhandel en Seksueel Geweld tegen Kinderen.
- Bijdrage aan het in Den Haag gevestigde onafhankelijke *International Centre for Counter-Terrorism* (ICCT).
- Bijdragen aan IAEA, de OPCW en de CTBTO.
- Ondersteuning van kleinschalige initiatieven gericht op uitvoering van het Biologische en Toxische Wapens Verdrag (BTWC), Non-Proliferatie Verdrag (NPV) en de Ottawa Conventie.

- Bijdrage aan activiteiten onder auspiciën van het G8 Global Partnership op het gebied van *biosecurity* en om de proliferatie van radiologische en nucleaire bronnen tegen te gaan.
- Verdragscontributies aan de VN-crisisbeheersingsoperaties (vredesmissies).
- Bijdrage aan het Stabiliteitsfonds.
- Matra Programma's Zuidoost-Europa, Oostelijk Partnerschap en Arabische Regio (Matra-Zuid).

BH&OS

- Bijdragen aan het wereldwijde VN-noodhulpfonds *Central Emergency Response Fund* (CERF), UN-OCHA en het Internationale Comité van het Rode Kruis (ICRC) ten behoeve van de snelle beschikbaarheid en flexibiliteit van de humanitaire hulp.
- Bijdragen aan UNHCR, UNRWA en WFP ten behoeve van snelle beschikbaarheid en flexibiliteit van humanitaire hulp.
- Bijdrage aan een legitieme en capabele overheid via een aantal grote, internationaal opererende NGO's en IGO's op het gebied van corruptiebestrijding en democratisering, lokaal bestuur, politieke partijen en parlementen.
- In 2016 wordt het vervolg op de «Wederopbouw 2012–2015»-subsidietender opgezet voor activiteiten die legitieme stabiliteit in fragiele staten bevorderen.
- Extra bijdragen aan de diverse humanitaire crises wereldwijd, en katalyserende activiteiten ter bevordering van opvang vluchtelingen in de regio, innovatie, hulp aan kwetsbare groepen en verbetering van veilheid van hulpverleners via het noodhulpfonds. Dit fonds is flexibel inzetbaar tot en met 2017 en additioneel aan het bestaande budget van ca. 200 miljoen voor humanitaire hulp.

V&J

- Het leveren van een bijdrage aan internationale missies door de inzet van civiele politie en justitie experts.

Defensie

- Uit het Budget Internationale Veiligheid (BIV) worden bestaande activiteiten gefinancierd van Defensie, Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking, Veiligheid en Justitie en Buitenlandse Zaken. Het volledige BIV is onderdeel van de HGIS.
- Jaarlijks komt uit het BIV, bij Voorjaarsnota, EUR 60 miljoen beschikbaar voor BZ en BH&OS ten behoeve van de inzet van de hervorming van de veiligheidssector, beveiliging van diplomaten en ambassades in gebieden waar dat noodzakelijk is (BSB), rechtstaatontwikkeling en capaciteitsopbouw. Tevens worden op dat moment middelen beschikbaar gesteld voor de geplande activiteiten bij Defensie in het kader van het BIV (EUR 59,5 miljoen). Jaarlijks wordt besloten over de inzet van deze middelen. De besluitvorming wordt interdepartementaal voorbereid en uitgevoerd.
- Monitoren van vredesakkoorden, opleidingen en trainingen, herstellen van de orde, hervorming van de veiligheidssector, grensbewaking, het beschermen van goederenstromen, rechtstaatontwikkeling en capaciteitsopbouw.
- Financiering van activiteiten die de inzet in bijvoorbeeld vredesmissies of fragiele staten ondersteunen (waaronder inzet van transportvliegtuigen of beveiliging van diplomaten en ambassades in gebieden waar dit noodzakelijk is). Het kabinet heeft besloten tot een structurele verhoging van het Budget Internationale Veiligheid ten behoeve van crisisbeheersingsoperaties met EUR 60 miljoen.

Beleidsthema 3: Europese samenwerking

Algemeen
Een effectieve Europese samenwerking om de Europese Unie en haar lidstaten zo vreedzaam, welvarend en sterk mogelijk de toekomst in te loodsen. Europa is essentieel voor onze welvaart, vrijheid en veiligheid. Een actieve opstelling van Nederland in het Europese besluitvormingsproces is dan ook in het directe belang van Nederlandse burgers en bedrijven. Door consequent en constructief optreden kan Nederland zijn invloed binnen de Europese Unie vergroten. Zo kan Nederland mede vormgeven aan ontwikkelingen in Europa die direct van invloed zijn op onze economische, sociale en politieke toekomst.

Budgettaire gevolgen van beleid

bedragen x EUR 1.000

Begroting/beleidsterrein/artikel/omschrijving		2014		2015		2016	
		Totaal	wv. ODA	Totaal	wv. ODA	Totaal	wv. ODA
BZ	03.02 Een effectief, efficiënt en coherent optreden van de Unie ten opzichte van derde landen en regio's, inclusief ontwikkelingslanden	158.017	158.017	174.600	174.600	192.735	192.735
	03.03 Een hechtere Europese waardengemeenschap	10.000	0	10.100	0	10.100	0
	03.04 Versterkte Nederlandse positie in de Unie van 28	4.905	0	16.637	0	37.722	0
Toerek.	EU-begroting	405.600	329.867	405.600	329.867	405.600	329.867
	Totaal	578.522	487.884	606.937	504.467	646.157	522.602

Financiële instrumenten

BZ
- Bijdrage aan het Europees Ontwikkelingsfonds (EOF). Dit fonds is het voornaamste middel waarmee de Europese Unie de ontwikkelingssamenwerking met de ACS-landen en de overzeese gebieden uitvoert. Het budget en programma van het EOF is voor een periode van zeven jaar vastgesteld.
- Bijdrage aan de Raad van Europa: Nederland richt zich hierbij op de dossiers vrijheid van godsdienst, internetvrijheid en LHBT rechten.
- Bijdrage aan de Benelux, subsidie aan *European Institute voor Public Administration en* Opdrachten in het kader van het EU voorzitterschap 2016. Hierdoor stijgen de kosten voor de versterkte Nederlandse positie in de Unie van 28 in 2016.

Toerekening
- De toerekening betreft het aan de HGIS toegeschreven «Nederlandse aandeel» uit hoofdstuk vier van de begroting van de Europese Commissie. Uit dit hoofdstuk worden diverse programma's van de EU voor internationale samenwerking gefinancierd, waaronder het Nabuurschapsbeleid, het Instrument voor Ontwikkelingssamenwerking, het budget voor Gemeenschappelijk Buitenland en Veiligheids Beleid (GBVB) en Humanitaire hulp.

Beleidsthema 4: Consulaire belangenbehartiging en het internationaal uitdragen van Nederlandse waarden en belangen

Algemeen
Het verlenen van excellente consulaire diensten aan Nederlanders in nood in het buitenland, evenals het verstrekken van reisdocumenten aan Nederlanders in het buitenland. Daarnaast wordt een bijdrage geleverd aan gereguleerd personenverkeer door de Nederlandse inbreng in het Europese visumbeleid, het opstellen van ambtsberichten en is verantwoordelijk voor de visumverlening kort verblijf.

Met kunst, cultuur en sport bijdragen aan het profiel van Nederland in het buitenland; laten zien wat Nederland op dit vlak te bieden heeft en verbindingen leggen met economische diplomatie en andere prioriteiten van het buitenlands beleid, zoals het mensenrechtenbeleid.

Tevens neemt Nederland een bijzondere positie in als gastland van vele internationale organisaties en internationale hoven en tribunalen. Als gastland heeft Nederland de verantwoordelijkheid de in Nederland gevestigde instellingen te ondersteunen opdat deze onafhankelijk, veilig en efficiënt kunnen functioneren.

Internationaal Cultuurbeleid
De uitvoering van het Internationaal Cultuurbeleid (ICB) is een gedeelde verantwoordelijkheid van de Minister van Buitenlandse Zaken en de Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap. De inzet van publieksdiplomatie valt onder de veranwoordelijkheid van de Minister van Buitenlandse zaken. Het doel is om Nederlandse kunst en cultuur in het buitenland en identificatie van internationale kansen en ontwikkelingen voor de Nederlandse culturele sector en creatieve industrie te promoten. Hierbij wordt ingezet in publieksdiplomatie door het postennetwerk en BZ om het beeld van Nederland in het buitenland te versterken en op een positief realistische manier te dragen.

Budgettaire gevolgen van beleid

bedragen x EUR 1.000

Begroting/beleidsterrein/artikel/omschrijving		2014		2015		2016	
		Totaal	wv. ODA	Totaal	wv. ODA	Totaal	wv. ODA
BZ	04.01 Op basis van eigen verantwoordelijkheid consulaire dienstverlening bieden aan Nederlanders in het buitenland	9.991	0	14.545	0	12.045	0
	04.02 Samen met (keten)partners het personenverkeer reguleren	6.408	0	6.829	0	6.704	0
	04.03 Grotere buitenlandse bekendheid met de Nederlandse cultuur	5.046	0	7.585	0	8.435	0
	04.04 Het inzetten van Publieksdiplomatie door het Postennetwerk en BZ om het beeld van Nederland in het buitenland te versterken en op een positief realistische manier uit te dragen	20.974	107	20.881	136	17.631	136
	04.05 Een aantrekkelijk vestigingsklimaat voor internationale organisaties in Nederland	5.839	0	7.365	0	9.388	0
OCW	08.77 Internationaal onderwijs; Bijdrage aan andere begrotingshoofdstukken; cultuur	450	0	450	0	450	0
	14.71 Cultuur; subsidies	5.459	0	5.566	0	4.566	0
	Totaal	54.167	107	63.221	136	59.219	136

Financiële instrumenten

BZ

- Verlenen van consulaire bijstand aan Nederlanders in nood en/of schrijnende gevallen.
- Verstrekken van reisadviezen, reisdocumenten en het opmaken van consulaire akten.
- Adviseren en ondersteunen van Nederlandse gedetineerden tijdens lokale rechtsgang en na hun veroordeling.
  - Verstrekken van visa kort verblijf.
  - Afnemen van inburgeringsexamens.
  - Verrichten van legalisaties en uitvoeren van verificatieonderzoeken.
  - Samenwerking met instanties in en buiten Nederland, de EU en internationale organisaties.
  - Op verzoek van het Ministerie van Veiligheid en Justitie worden algemene en individuele ambtsberichten opgesteld.
  - Internationale presentatie van Nederlandse culturele topinstellingen en aanstormend talent.
  - Aandacht voor topsector creatieve industrie.
  - Programma’s ten behoeve van gemeenschappelijk cultureel erfgoed (door BZ en OCW gezamenlijk).
  - Via strategische beleidscommunicatie richt Buitenlandse Zaken zich op die doelgroepen die van belang zijn bij het ontwikkelen, bereiken en uitdragen van beleidsdoelstellingen op het terrein van buitenlandbeleid. Een belangrijke rol is daarbij weggelegd voor de media. Daarnaast worden online kanalen ingezet, zoals internet en Facebook.
  - Bijdrage aan publieksdiplomatie, waarmee Nederlandse ambassades activiteiten op het gebied strategische beleidscommunicatie, beeldvorming over Nederland en internationaal cultuurbeleid kunnen ondersteunen of opstarten.
  - Subsidie ten behoeve van Instituut Clingendael.
  - Uitgaven ten behoeve van uitgaande bezoeken van het Koninklijk Huis en inkomende bezoeken van hoogwaardigheidsbekleders.

- Ondersteuning bij het profileren van Den Haag als wereldwijd centrum van kennis op het gebied van vrede en recht.
- Logistieke ondersteuning van de in Nederland gevestigde internationaal juridische instellingen, in samenspraak met andere ministeries zorgdragen voor onder andere met gevangenisruimte, beveiliging en medewerking bij het in- en uitreizen van verdachten en getuigen.
- Bijdrage aan het Speciaal Tribunaal Libanon en het Internationaal Strafhof.

OCW

- In het kader van het internationaal cultuurbeleid financieren OCW en BZ samen een internationaliseringsprogramma voor de periode 2013–2016.

Beleidsthema 5: Duurzame handel en investeringen

Algemeen
Vormgeven van de agenda voor hulp, handel en investeringen om armoede uit te bannen, inclusieve groei te bevorderen en succes voor Nederlandse bedrijven in het buitenland te bewerkstelligen. De inzet is om duurzame handel en investeringen te bevorderen door versterking van het internationaal handelssysteem. Daarbij is er aandacht voor maatschappelijk verantwoord ondernemen (MVO), de versterking van de Nederlandse handel- en investeringspositie en economische naamsbekendheid en de bevordering van de private sector en de randvoorwaarden voor duurzaam en inclusieve groei in ontwikkelingslanden. Voor het *Dutch Good Growth Fund* (DGGF) is een belangrijke rol weggelegd om het Nederlandse en lokale midden- en kleinbedrijf te betrekken bij duurzame economische ontwikkeling in de DGGF-landen.

Budgettaire gevolgen van beleid

bedragen x EUR 1.000

Begroting/beleidsterrein/artikel/omschrijving		2014		2015		2016	
		Totaal	wv. ODA	Totaal	wv. ODA	Totaal	wv. ODA
BHOS	01.01 Versterkt internationaal handelssysteem, met aandacht voor Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen	9.707	2.671	13.494	5.085	10.695	2.306
	01.02 Versterkte Nederlandse Handels- en Investeringspositie en economische naamsbekendheid	59.446	539	71.589	0	70.599	0
	01.03 Versterkte private sector en een verbeterd investeringsklimaat in ontwikkelingslanden	240.420	233.436	283.742	269.249	350.893	336.000
	01.04 Dutch good growth fund: intensivering van ontwikkelingsrelevante investeringen in en handel met ontwikkelingslanden door het Nederlandse en het lokale bedrijfsleven, met een focus op het MKB	81.839	81.839	150.000	150.000	150.000	150.000
EZ	11 Goed functionerende economie en markten	1.925	0	3.566	0	2.546	0
	12 Een sterk innovatievermogen	1.755	0	2.735	0	400	0
	13 Een excellent ondernemingsklimaat	2.337	0	2.971	0	1.831	0
	Totaal	397.429	318.485	528.097	424.334	586.964	488.306

Financiële instrumenten

BH&OS
- Contributies aan internationale organisaties zoals de OESO en WTO.
- Activiteiten die liggen op het terrein van de beleidsondersteuning en -onderzoek en evaluatie, evenals incidentele projecten, zoals de Nederlandse deelname op Wereldtentoonstellingen.
- Programma's ter ondersteuning van Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen.
- Financiële ondersteuning van de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO), de centrale uitvoeringsorganisatie voor publieke handelsbevordering.
- Het instrument *Starters International Business* (SIB) biedt startende exporteurs de mogelijkheid om samen met de Kamers van Koophandel en andere organisaties een actieplan voor export op te stellen.
- Het instrument *Partners for International Business* (PIB) ondersteunt de structurele positionering van clusters van Nederlandse bedrijven, met name uit topsectoren, op voor Nederland kansrijke markten.

- Herziening en verbetering van financieringsinstrumentarium voor export en investeringen in het buitenland. Hiermee wordt ingespeeld op de continu veranderende internationale marktomstandigheden met als doel het instrumentarium beter aan te laten sluiten bij de behoefte van de markt.
- Toegang tot nieuwe of verbeterde infrastructuur maakt snelle groei van bedrijvigheid mogelijk. Met programma's van verschillende opzet wordt infrastructuur gerealiseerd. Zo werd het programma Ontwikkelings-relevante Exporttransacties (ORET) in 2008 omgevormd tot Ontwikkelingsrelevant Infrastructuur-ontwikkeling (ORIO), dat medio in 2015 werd opgevolgd door DRIVE. Het *Infrastructure Development Fund* richt zich op het realiseren van private infrastructuur in ontwikkelingslanden. Met het MASSIF programma wordt bijgedragen aan de ontwikkeling van de financiële sector in ontwikkelingslanden.
- Het Partnerschapsprogramma met de International Labour Organization (ILO).
- Het *Dutch Good Growth Fund* (DGGF) is een revolverend fonds dat financiering verschaft voor ontwikkelingsrelevante en risicodragende investeringen en exporttransacties. De financiering is additioneel aan wat reguliere marktpartijen bieden. Het DGGF zal in de periode 2015–2017 in de noordelijk gelegen Afrikaanse landen op de DGGF-landenlijst waar jeugdwerkloosheid en migratieproblematiek het grootst is, nog gerichter worden ingezet op het ondersteunen van lokale ondernemers en het stimuleren van Nederlandse ondernemers en sociale ondernemers die actief willen worden in deze landen.

EZ
- Contributies aan de International Telecommunications Union (ITU) en de Universal Postal Union (UPU).
- Door de bijdrage aan de *World Intellectual Property Organization* (WIPO) wordt internationaal innovatie gestimuleerd door middel van een effectief internationaal systeem voor intellectueel eigendom.
- Bijdragen aan de *World Tourist Organization* (UNWTO) en de Stichting tot Bevordering van de Uitvoer.

Beleidsthema 6: Duurzame ontwikkeling, voedselzekerheid en water

Algemeen
Een toename van voedselzekerheid; verbeterd waterbeheer, drinkwater en sanitatie; en duurzaam gebruik van natuurlijke hulpbronnen, het tegengaan van klimaatverandering en een vergrote weerbaarheid van de bevolking tegen onafwendbare klimaatverandering.

Budgettaire gevolgen van beleid

bedragen x EUR 1.000

Begroting/beleidsterrein/artikel/omschrijving		2014		2015		2016	
		Totaal	wv. ODA	Totaal	wv. ODA	Totaal	wv. ODA
BHOS	02.01 Toename van voedselzekerheid	295.483	295.483	303.795	303.795	328.795	328.795
	02.02 Verbeterd waterbeheer, drinkwater en sanitatie	156.794	156.794	173.157	173.157	188.157	188.157
	02.03 Duurzaam gebruik natuurlijke hulpbronnen, tegengaan van klimaatverandering en vergrote weerbaarheid van de bevolking tegen onafwendbare klimaatverandering	96.660	95.247	84.915	83.389	115.368	114.386
IenM	11.01 Algemeen waterbeleid (Partners voor Water)	11.788	0	8.628	0	10.360	0
	19.02 Klimaat/Int. Beleid, coordinatie en samenwerking	4.489	0	6.074	0	5.074	0
	19.02 Klimaat/Int. Beleid, coordinatie en samenwerking (CDM)	2.863	0	6.900	0	0	0
	23.01 Meteorologie en seismologie (contributie WMO)	874	35	1.032	39	867	32
EZ	14 Een doelmatige en duurzame energievoorziening	1.164	0	2.493	0	1.297	0
	16 Een concurr., duurz. en veil. agro-, viss.- en voedselketen (UNEP)	249	249	249	249	249	249
	16 Een concurr., duurz. en veil. agro-, viss.- en voedselketen (o.a. FAO)	6.296	3.211	10.783	3.692	8.612	3.672
	16 Een concurr., duurz. en veil. agro-, viss.- en voedselketen (Clinton Foundation)	4.102	0	0	0	0	0
	18 Natuur, regio en ruimte	785	0	1.324	0	1.178	0
	Totaal	581.547	551.019	599.350	564.321	659.957	635.291

Financiële instrumenten

BH&OS
- Bijdrage aan het Fonds Duurzame Ontwikkeling en Voedselzekerheid (FDOV) dat kennis en kunde van de Nederlandse private sector, kennisinstellingen en maatschappelijke organisaties koppelt aan concrete impact in lage inkomenslanden
- Bijdrage aan het *Global Agriculture and Food Security Program* (GAFSP) ten behoeve van investeringen in de landbouw- en voedselproducerende sectoren in ontwikkelingslanden.
- Bijdrage aan multilaterale fondsen en internationale programma's. Nederland participeert in het private sector loket van het Global Agriculture and Food Security Program (GAFSP). Vanuit dit fonds, dat wordt beheerd door de Wereldbank, kunnen bedrijven geld lenen en ondersteuning krijgen voor investeringen in de landbouw- en voedselproducerende sectoren in ontwikkelingslanden.
- In afrika wordt gewerkt aan landbouwontwikkeling met *Comprehensive African Agriculture Development Programma* (CAADP). Met UNICEF en de *Global Alliance for Improved Nutrition* (GAIN) wordt in 6

partnerlande samengewerkt aan betere voeding voor jonge kinderen en hun moeders.
- Bijdrage aan het *International Fund for Agricultural Development* (IFAD) aan het klimaatweerbaar maken van de kleinschalige landbouw. En via de *Consultative Group on International Agricultural Research* (CGIAR) wordt internationaal landbouwkundig- en voedingsonderzoek gefinancierd.
- In 13 partnerlanden wordt door ambassades en hun publieke, private en maatschappelijke partners bijgedragen aan lokale vergroting van de voedselzekerheid door te investeren in duurzaam geproduceerd voedsel, productiviteitsverbetering in de kleinschalige landbouw, verhoging van werkgelegenheid, verbetering van koopkracht en toegang tot gezond en nutriëntenrijk voedsel.
- Het UNICEF/WASH programma in West-Afrika en het programma van de *Water Supply and Sanitation Collaborative Council* (WSSCC) leveren een forse bijdrage aan het realiseren van de doelstelling om aan 25 miljoen extra mensen toegang tot drinkwater en sanitatie te verschaffen. Nieuwe partnerschappen op het gebied van WASH zullen worden gestart in het kader van de toezegging van de Minister om in 2030 30 miljoen mensen te voorzien van veilig drinkwater en 50 miljoen van verbeterde sanitaire voorzieningen.
- De samenwerking met de private sector op het terrein van klimaat krijgt in 2016 vorm. In dit verband is het nieuwe klimaatfonds van FMO, de *Climate Development Finance Facility* (CDFF) van belang. Daarnaast wordt ingezet op nauwere samenwerking met institutionele beleggers. Ook zal Nederland kleinere initiatieven ondersteunen, die tot innovatieve ideeën voor private klimaatfinanciering leiden, zoals het *Innovation Lab for Private Climate Finance*. Nederland zal in 2016, evenals in 2015, een deel van de beschikbare klimaatfinanciering leiden via het Groene Klimaatfonds.
- Het Groene Klimaat Fonds start in 2016 met het uitvoeren van de eerste klimaatinvesteringen om op mondiaal niveau transitie naar low carbon economische groei te versnellen. Hiermee wordt concreet een invulling gegeven aan mondiale klimaatafspraken.
- Met bijdragen aan het Africa Biogas Partnership (HIVOS), het Energizing Development programma (BMZ), het ESMAP programma (Wereldbank) en het Acces to Energy Fund (FMO), zet Nederland in op mitigatie van klimaatverandering in de armste landen.

IenM
- De interdepartementale samenwerking tussen de ministeries van IenM, BZ en EZ wordt gecontinueerd. Onderdeel hiervan is het uitvoeringsprogramma «Partners voor Water». Dit programma, dat sinds 2000 bijdraagt aan oplossingen voor de wereldwaterproblematiek en aan versterking van de positie van de Nederlandse watersector, is verlengd tot 2021.
- Op grond van internationale verdragen of andere internationale afspraken is IenM gehouden om financiële bijdragen toe te kennen aan internationale organisaties inzake milieuaangelegenheden. Daarnaast komt IenM een aantal contributieverplichtingen na, onder meer aan de UNEP12-contributie, de International Transaction Log UNFCCC en het International Transport Forum (ITF). Verder worden er verschillende opdrachten uitgevoerd, waaronder vanuit IenM het aandeel van de Nederlandse bijdrage aan Estec/Galieo Reference Center (GRC).
- Contributie aan de *World Meteorological Organization* (WMO). In WMO-verband worden internationale standaarden voor het inwinnen en uitwisselen van weergegevens ontwikkeld en vastgelegd. Met

behulp hiervan wordt de mondiaal georkestreerde «*World Weather Watch*» (dat de data levert voor de weermodellen) door de gezamenlijke weerdiensten van de wereld uitgevoerd.

EZ

- Contributies aan *Food and Agriculture Organization* (FAO), *United Nations Environment Programme* (UNEP) en overige bijdragen aan international organsiaties.

Beleidsthema 7: Sociale vooruitgang

Algemeen
Menselijke ontplooiing en het bevorderen van sociale en inclusieve ontwikkeling ten behoeve van een duurzame en rechtvaardige wereld, door het bijdragen aan seksuele en reproductieve gezondheid en rechten voor iedereen en een halt toeroepen aan de verspreiding van HIV/Aids; het bevorderen van gelijke rechten en kansen voor vrouwen; versterking van het maatschappelijk middenveld en bevordering en bescherming van de politieke ruimte als voorwaarde voor organisaties om effectief te opereren; en een toename van het aantal goed opgeleide professionals, versterking van hoger- en beroepsonderwijsinstellingen en het bevorderen van beleidsrelevant onderzoek.

Budgettaire gevolgen van beleid

bedragen x EUR 1.000

Begroting/beleidsterrein/artikel/omschrijving		2014		2015		2016	
		Totaal	wv. ODA	Totaal	wv. ODA	Totaal	wv. ODA
BHOS	03.01 Seksuele en reproductieve gezondheid en rechten voor iedereen en een halt aan de verspreiding van HIV/aids	415.567	414.153	386.784	385.173	416.784	415.173
	03.02 Gelijke rechten en kansen voor vrouwen	44.055	44.055	43.510	43.510	43.417	43.417
	03.03 Versterkt maatschappelijk middenveld	450.525	450.525	452.366	452.366	335.282	335.282
	03.04 Toename van het aantal goed opgeleide professionals, versterking van hoger- en beroepsonderwijsinstellingen en het bevorderen van beleidsrelevant onderzoek	104.673	104.673	59.017	59.017	52.159	52.159
OCW	06.70 Hoger beroepsonderwijs	3.155	3.155	3.155	3.155	3.155	3.155
	07.70/76 Wetenschappelijk onderwijs	54.338	50.987	51.342	44.390	51.342	44.390
	08.71 Internationaal onderwijs;Subsidies	24	0	364	0	364	0
	08. 76 Internationaal onderwijs; Bijdragen (inter)nationale organisaties: overige	90	0	90	0	90	0
	16.70 Onderzoek en wetenschappen; WOTRO	454	454	454	454	454	454
EZ	17 Groen onderwijs van hoge kwaliteit (ISRIC/ Int.onderwijs)	1.233	1.233	1.273	1.251	1.269	1.251
VWS	09.12.10 Bijdrage aan internationale organisaties/ WHO-partnerschap	4.025	0	4.067	0	3.868	0
	Totaal	1.078.139	1.069.235	1.002.422	989.316	908.184	895.281

Financiële instrumenten

BH&OS
- Algemene vrijwillige bijdragen aan UNICEF, UNAIDS en UNFPA.
- Naast de verplichte contributie aan de World Health Organization (WHO) ontvangt deze organisatie ook een geoormerkte bijdrage voor het WHO Partnershipprogramma.
- Een groeiend aantal mensen krijgt toegang tot aidsremmers, voorbehoedmiddelen en andere levensreddende middelen voor een goede seksuele gezondheid.
- Publieke en private klinieken bieden betere seksuele en reproductieve zorg aan, waar een toenemend aantal mensen gebruik van maakt.
- Meer respect voor seksuele en reproductieve rechten van groepen aan wie deze rechten worden onthouden.
- Verbetering van veiligheid, economische zelfredzaamheid en politieke participatie van vrouwen via het *Funding Leadership and Opportunities for Women* (FLOW) programma.

- Verbeterde politieke en economische positie van vrouwen in conflictgebieden door uitvoering van het Nederlands Nationaal Actieplan 1325 in zes fragiele staten (Afghanistan, Burundi, Colombia, Democratische Republiek Congo, Sudan en Zuid-Sudan), het Midden-Oosten en Noord-Afrika.
- Spaans-Nederlandse Training *A Comprehensive Approach to Gender in Operations* voor diplomaten, militairen en civiele experts in fragiele staten.
- Bijdragen aan UNWOMEN en het UNWOMEN *Trustfund Violence Against Women*.
- Versterking capaciteit hoger (beroeps)onderwijs via het NICHE-programma en het *Netherlands Fellowship Programme* (NFP)
- De capaciteit van het hoger (beroeps)onderwijs wordt versterkt via het NICHE-programma en het aantal goed-opgeleide mensen in partnerlanden neemt toe via het NFP.
- Verantwoorde afbouw van programma's voor basisonderwijs.

OCW
- Bijdragen aan internationale onderwijsinstellingen.

VWS
- Financiering van het partnerschapsprogramma met de *World Health Organization* (2014–2017). Het partnerschap programma vergroot de Nederlandse invloed binnen de WHO.

Beleidsthema 8: Versterkte kaders voor ontwikkeling

Algemeen
Versterkte kaders voor ontwikkeling en inclusieve groei door versterkte multilaterale betrokkenheid; de inzet van cultuur en sport in ontwikkelingslanden om een sociale en kansrijke samenleving te stimuleren; het bevorderen van maatschappelijke betrokkenheid in Nederland en bijdragen aan migratie en ontwikkeling.

Budgettaire gevolgen van beleid

bedragen x EUR 1.000

Begroting/beleidsterrein/artikel/omschrijving		2014		2015		2016	
		Totaal	wv. ODA	Totaal	wv. ODA	Totaal	wv. ODA
BHOS	05.01 Versterkte multilaterale betrokkenheid	194.351	194.351	163.814	163.814	164.352	164.352
	05.02 Overig armoedebeleid	82.652	78.619	– 109.524	– 119.874	–93.166	–102.770
	05.03 Bijdrage aan migratie en ontwikkeling	8.065	8.065	9.000	9.000	9.000	9.000
Financiën	04.50.01 Deelname aan internationale instellingen; Mult. Ontw. Banken en Fondsen	52.864	52.864	355.312	355.312	280.031	280.031
	04.52.01 Technische assistentie	940	0	1.092	0	1.150	0
	04.55.01 Technische assistentie subsidies	0	0	408	0	350	0
Toerek.	Opvang asielzoekers	697.440	697.440	835.931	835.931	347.078	347.078
	Totaal	1.036.312	1.031.339	1.256.033	1.244.183	708.795	697.691

Financiële instrumenten

BH&OS
– Het Nederlandse multilaterale assistent-deskundigen programma draagt bij aan capaciteitsopbouw van deskundigen in ontwikkelingslanden en aan het versterken van de invloed van ontwikkelingslanden in internationale organisaties.
– Compensatie van de Wereldbank (IDA) en regionale ontwikkelingsbanken voor schuldverlichting geeft ontwikkelingslanden de financiële ruimte een sterker eigen armoedebeleid te voeren.
– Voor cultuur- en sportactiviteiten in ontwikkelingslanden en uitwisseling wordt het budget deels via ambassades in Mali, Indonesië, Egypte, Kenya, Zuid-Afrika, Suriname en Palestijnse Gebieden ingezet en deels via Nederlandse cultuur-, sport- en ontwikkelingsorganisaties, zoals het Prins Clausfonds en NSA International.
– Op artikelonderdeel 5.2 is een negatief bedrag opgenomen waar wijzigingen van het totale ODA-budget als gevolg van BNI-mutaties worden verwerkt evenals aanpassingen in de toerekeningen (o.a. de eerstejaarsopvang van asielzoekers uit DAC-landen). Omdat BNI mutaties een aantal keren per jaar plaatsvinden wordt hiermee geanticipeerd op schommelingen.
– Aan niet-gouvernementele organisaties en interstatelijke organisaties die activiteiten uitvoeren op terrein van migratie en ontwikkeling kunnen subsidies of bijdragen worden verstrekt.
– In bijlage 8 worden de verwachte uitgaven in 2016 op het terrein van asiel en migratie nader toegelicht.

BH&OS en Financiën
– Bijdragen aan de begroting van de Internationale Financiële Instellingen (IFI's) via middelen aanvulling, kapitaalverhogingen en specifieke programma's of trustfondsen ter bestrijding van armoede in ontwikke-

lingslanden over een breed spectrum aan sectoren, o.a. op terrein van economische en sociale sectoren.

- Nederland ondersteunt een aantal multilaterale systeemorganisaties die, behalve dat zij direct werkzaam zijn op het terrein van armoedebestrijding, ook van groot belang zijn voor het effectief functioneren van het multilaterale kanaal en het versterken van armoedebeleid in ontwikkelingslanden. Het betreft de Wereldbank, UNDP en UNICEF.
- Daarnaast verleent het Ministerie van Financiën assistentie aan haar counterparts in de landen die behoren tot de Nederlandse kiesgroeplanden bij IMF, Wereldbank en EBRD.

Toerekening

- De toerekening betreft de kosten van de eerstejaarsopvang van asielzoekers uit DAC-landen, die aan het ODA-budget worden toegeschreven. De toerekening aan ODA valt in 2016 incidenteel lager uit omdat wordt overgestapt op een andere systematiek. Dit heeft een technische verklaring. De toerekening is nu nog geheel gekoppeld aan het moment van instroom; vanaf 2016 is de toerekening gebaseerd op de daadwerkelijke uitgave, die voor de eerstejaarsopvang worden verricht.

Beleidsthema 9: Overige uitgaven

Onder overige uitgaven zijn de uitgaven gegroepeerd die niet onder één van de beleidsinhoudelijke hoofdstukken kunnen worden ondergebracht. Dit betreft vooral de apparaatsuitgaven voor het Ministerie van Buitenlandse Zaken en de uitgaven voor attachés, die vanuit de verschillende vakdepartementen worden uitgezonden naar de Nederlandse vertegenwoordigingen in het buitenland om met hun specifieke kennis mede invulling te geven aan het buitenlands beleid.

bedragen x EUR 1.000

Begroting/beleidsterrein/artikel/omschrijving		2014		2015		2016	
		Totaal	wv. ODA	Totaal	wv. ODA	Totaal	wv. ODA
BZ	05.01 Geheim	0	0	0	0	0	0
	06.01 Nominaal en onvoorzien	1	0	– 2.812	0	33.970	0
	07.01 Apparaat	664.790	171.882	756.645	230.225	704.257	230.386
V&J	91.01 Eigen personeel/attachés	1.522	0	1.554	0	1.472	0
BZK	62.01 Apparaat	329	0	0	0	0	0
	71.01 Apparaat (attaché's)	183	0	173	0	173	0
OC&W	08.76 Internationaal onderwijs Bijdragen (inter)nationale organisaties: attachés	141	0	135	0	135	0
	16.71 Onderzoek en wetenschappen; Attaché China	70	0	0	0	0	0
FIN	01.03.01 Belastingdienst; eigen personeel (attachés)	1.057	0	1.044	0	1.044	0
	01.04.01 Belastingdienst; ICT materieel (attachés)	376	0	371	0	371	0
	10.20 Nominaal en onvoorzien (attachés)	0	0	22	0	– 64	0
	21.01.01 Algemeen/apparaat (attachés)	1.085	0	1.067	0	1.067	0
DEF	08.02.34 Apparaatsuitgaven; Attachés	17.850	0	17.969	0	16.721	0
	10 Centraal apparaat	635	0	0	0	0	0
IenM	98.01 Apparaatsuitgaven (attachés personeel)	1.654	0	1.431	0	1.372	0
	98.02 Apparaatsuitgaven (attachés materieel)	257	0	600	0	600	0
EZ	12 Een sterk innovatievermogen (attachés)	4.420	0	6.191	0	5.883	0
	13 Een excellent ondernemingsklimaat (attaché's)	8.718	0	10.896	0	8.597	0
	16 Een concurr., duurz. en veil. agro-, viss.- en voedselketen (attaché's)	14.751	0	15.347	0	14.601	0
	40 Apparaat (attachés)	1.699	0	1.538	0	1.485	0
SZW	96.20.01 Apparaatsuitgaven (attachés)	499	0	499	0	482	0
VWS	10.03.01 Apparaatsuitgaven (attachés)	1.257	0	1.237	0	1.198	0
	Totaal	721.294	171.882	813.907	230.225	793.364	230.386

BZ
- Betreft de uitgaven die samenhangen met de HGIS-indexering en onvoorziene uitgaven.
- De apparaatsuitgaven van zowel het postennetwerk in het buitenland als het departement in Den Haag, exclusief de personele uitgaven voor de politieke leiding en vak-attachés van andere ministeries zijn hierin opgenomen. Het omvat de verplichtingen voor- en uitgaven aan het ambtelijk personeel, de overige personele uitgaven en het materieel.

Defensie
- Het Ministerie van Defensie draagt bij aan de internationale veiligheid en rechtsorde door o.a. deelname aan internationale missies en de bondgenootschappelijke verplichtingen.

EZ
- Gezamenlijke aansturing van het *Netherlands Foreign Investment Agency* (NFIA) door EZ en BH&OS. De NFIA helpt en adviseert bedrijven uit het buitenland bij het opzetten, uitrollen en/of uitbreiden van hun internationale activiteiten in Nederland. De NFIA richt zich

daarnaast op de promotie van Nederland in het buitenland als een land met een aantrekkelijk investerings- en vestigingsklimaat en speelt een actieve rol bij het in stand houden daarvan.

– Bijdrage aan het landbouwradennetwerk. Landbouwraden en -attachés verrichten specialistische, beleidsmatige en uitvoerende economische dienstverlening voor bedrijven, kennisinstellingen en overheden op het terrein van landbouw (incl. markttoegang en marktfacilitatie), biodiversiteit, duurzame grondstofketens, voedselzekerheid en -veiligheid).

BIJLAGE 1 DE HGIS VERTICAAL: WIJZIGINGEN NA DE MILJOENENNOTA 2015 (BEDRAGEN IN MLN EUR)

	2015	2016	2017	2018	2019	2020
HGIS-uitgaven						
Stand Miljoenennota 2015	5349,3	5338,0	5249,8	5025,7	5038,7	
Macrobijstellingen (BNI-mutaties)	130,9	205,1	207,4	212,8	218,3	
Eindejaarsmarge	263,8	192,7	186,7	0,0	0,0	
Overboekingen van/naar HGIS	– 71,2	76,7	67,9	68,7	66,0	
Intertemporele kasschuiven	619,2	– 145,9	– 131,3	– 86,1	– 92,8	
Desalderingen	13,8	12,1	23,4	7,6	7,6	
Totaal uitgaven stand Miljoenennota 2016	**6.305,9**	**5.678,6**	**5.603,9**	**5.228,7**	**5.237,7**	**5.313,2**
HGIS-ontvangsten						
Stand Miljoenennota 2015	130,2	251,3	153,4	124,9	124,9	
Desalderingen	19,1	12,1	23,4	7,6	7,6	
Totaal ontvangsten stand Miljoenennota 2016	**149,3**	**263,4**	**176,8**	**132,5**	**132,5**	**132,4**
Saldo HGIS-uitgaven en ontvangsten	**6.075,2**	**5.494,0**	**5.427,1**	**5.095,5**	**5.105,3**	**5.180,8**

BIJLAGE 2A DE HGIS HORIZONTAAL: MEERJARENCIJFERS PER BEGROTINGSARTIKEL

a. De HGIS-uitgaven per begroting en artikel. Realisaties 2014, vermoedelijke uitkomsten 2015 en begrotingsramingen 2016 t/m 2020 (bedragen x EUR 1000)

Begroting/beleidsterrein/artikel/omschrijving	2014		2015		2016		2017		2018		2019		2020	
	Totaal	wv. ODA	Totaal	wv. ODA	Totaal	wv. ODA	Totaal	wv. ODA	Totaal	wv. ODA	Totaal	wv. ODA	Totaal	wv. ODA
V Buitenlandse Zaken														
01 Versterkte int. rechtsorde en eerbiediging van mensenrechten														
01.01 Goed functionerende internationale instellingen met een breed draagvlak	53.213	1.060	59.081	5.936	57.921	5.736	56.351	5.486	55.851	5.486	55.851	5.486	55.851	5.486
01.02 Bescherming en bevordering van mensenrechten	59.777	41.280	58.170	38.250	54.170	35.250	53.870	35.250	53.870	35.250	53.870	35.250	53.870	35.250
02 Veiligheid en stabiliteit														
02.01 Goede internationale samenwerking ter bevordering van de eigen en bondgenootschappelijke veiligheid	28.010		21.573		16.122		13.730		13.515		13.515		13.515	
02.02 Bestrijding en terugdringing van internationaal terrorisme en andere vormen van internationale criminaliteit	2.074		8.541		7.900		7.700		8.250		6.250		3.450	
02.03 Bevordering van ontwapening en wapenbeheersing, bestrijding van proliferatie van massavernietigingswapens en het voeren van een transparant en verantwoord wapenexportbeleid	27.353		12.830	3.252	10.794	3.252	10.794	3.252	10.794	3.252	10.794	3.252	10.794	3.252
02.04 Bevordering van veiligheid, stabiliteit en rechtsorde in internationaal verband	183.351	60.092	205.434	66.444	194.484	66.444	199.536	66.444	195.811	66.444	195.826	66.444	195.826	66.444
02.05 Bevordering van transitie in prioritaire gebieden	17.725	5.875	18.540	8.322	19.440	8.322	19.440	8.322	17.440	8.322	17.440	8.322	17.440	8.322
03 Europese samenwerking														
03.02 Een effectief, efficiënt en coherent optreden van de Unie ten opzichte van derde landen en regio's, inclusief ontwikkelingslanden	158.017	158.017	174.600	174.600	192.735	192.735	192.735	192.735	192.735	192.735	192.735	192.735	192.735	192.735
03.03 Een hechtere Europese waardengemeenschap	10.000		10.100		10.100		10.100		10.100		10.100		10.100	
03.04 Versterkte Nederlandse positie in de Unie van 28	4.905		16.637		37.722		4.327		4.327		4.327		4.327	
04 Consulaire belangenbehartiging en het internationaal uitdragen van Nederlandse waarden en belangen														
04.01 Op basis van eigen verantwoordelijkheid consulaire dienstverlening bieden aan Nederlanders in het buitenland	9.991		14.545		12.045		12.045		12.045		12.045		12.045	
04.02 Samen met (keten)partners het personenverkeer reguleren	6.408		6.829		6.704		6.704		6.599		6.599		6.599	
04.03 Grotere buitenlandse bekendheid met de Nederlandse cultuur	5.046		7.585		8.435		7.944		7.944		7.944		7.944	
04.04 Het inzetten van Publieksdiplomatie door het Postennetwerk en BZ om het beeld van Nederland in het buitenland te versterken en op een positief realistische manier uit te dragen	20.974	107	20.881	136	17.631	136	16.678	136	18.588	136	18.588	136	18.588	136
04.05 Een aantrekkelijk vestigingsklimaat voor internationale organisaties in Nederland	5.839		7.365		9.388		3.388		1.588		1.588		1.588	
05.01 Geheim	0		0		0		0		0		0		0	
06.01 Nominaal en onvoorzien	1		– 2.812		33.970		62.453		92.622		99.375		130.342	
07.01 Apparaat	664.790	171.882	756.645	230.225	704.257	230.386	654.227	230.502	629.892	230.466	629.951	230.466	629.456	230.466
Totaal	*1.257.474*	*438.313*	*1.396.544*	*527.165*	*1.393.818*	*542.261*	*1.332.022*	*542.127*	*1.331.971*	*542.091*	*1.336.798*	*542.091*	*1.364.470*	*542.091*
VI Veiligheid en Justitie														
31 Nationale politie														
31.03.21 Kwaliteit, Arbeidsvoorwaarden en ICT politie	20.936	7.798	8.600	8.600	8.600	8.600	8.600	8.600	8.600	8.600	8.600	8.600	8.600	8.600
33 Veiligheid en criminaliteitsbestrijding														
33.03.10 Opsporing en vervolging; NFI	538		532		532		532		532		532		532	

Begroting/beleidsterrein/artikel/omschrijving	2014		2015		2016		2017		2018		2019		2020	
	Totaal	wv. ODA	Totaal	wv. ODA	Totaal	wv. ODA	Totaal	wv. ODA	Totaal	wv. ODA	Totaal	wv. ODA	Totaal	wv. ODA
33.03.39 Opsporing en vervolging; drugsbestrijding Suriname	11	11	200	200	200	200	200	200	200	200	200	200	200	200
36 Contraterrorisme en Nationaal veiligheidsbeleid														
36.02.58 Nat. Veiligheid en Terrorismebestrijding	1.367		1.017											
91 Apparaatsuitgaven kerndepartement														
91.01 Europol en Eurojust	21.618		38.334		34.286		22.320		21.838		21.838		21.838	
91.01 WIPO	201		246		244		244		244		244		244	
91.01 Eigen personeel/attachés	1.522		1.554		1.472		1.421		1.421		1.421		1.421	
Totaal	*46.193*	*7.809*	*50.483*	*8.800*	*45.334*	*8.800*	*33.317*	*8.800*	*32.835*	*8.800*	*32.835*	*8.800*	*32.835*	*8.800*
VII Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties														
62.01 Apparaat	329													
71.01 Apparaat (attaché's)	183		173		173		173		173		173		173	
Totaal	*512*	*0*	*173*	*0*	*173*	*0*	*173*	*0*	*173*	*0*	*173*	*0*	*173*	*0*
VIII Onderwijs, Cultuur en Wetenschap														
06 Hoger Beroepsonderwijs														
06.70 Hoger beroepsonderwijs	3.155	3.155	3.155	3.155	3.155	3.155	2.858	2.858	2.858	2.858	2.858	2.858	2.858	2.858
07 Wetenschappelijk Onderwijs														
07.70/76 Wetenschappelijk onderwijs	54.338	50.987	51.342	44.390	51.342	44.390	46.914	40.292	46.914	40.292	46.914	40.292	46.914	40.292
08 Internationaal onderwijsbeleid														
08.71 Internationaal onderwijs;Subsidies	24		364		364		364		364		364		364	
08.76 Internationaal onderwijs Bijdragen (inter)nationale organisaties: attachés	141		135		135		135		135		135		135	
08. 76 Internationaal onderwijs; Bijdragen (inter)nationale organisaties: overige	90		90		90		90		90		90		90	
08.77 Internationaal onderwijs; Bijdrage aan andere begrotingshoofdstukken; cultuur	450		450		450		450		450		450		450	
14.71 Cultuur; subsidies	5.459		5.566		4.566		4.566		4.566		4.566		4.566	
16 Onderzoek en wetenschappen														
16.70 Onderzoek en wetenschappen; WOTRO	454	454	454	454	454	454	454	454	454	454	454	454	454	454
16.71 Onderzoek en wetenschappen; Attaché China	70													
Totaal	*64.181*	*54.596*	*61.556*	*47.999*	*60.556*	*47.999*	*55.831*	*43.604*	*55.831*	*43.604*	*55.831*	*43.604*	*55.831*	*43.604*
IXB Financiën														
01 Belastingen														
01.03.01 Belastingdienst; eigen personeel (attachés)	1.057		1.044		1.044		1.044		1.044		1.044		1.044	
01.04.01 Belastingdienst; ICT materieel (attachés)	376		371		371		371		371		371			
04 Internationale financiele betrekkingen														
04.50.01 Deelname aan internationale instellingen; Mult. Ontw. Banken en Fondsen	52.864	52.864	355.312	355.312	280.031	280.031	254.540	254.427	271.853	271.691	271.854	271.692	251.141	250.979
04.52.01 Technische assistentie	940		1.092		1.150		1.500		1.500		1.500		1.500	
04.55.01 Technische assistentie subsidies			408		350									
10.20 Nominaal en onvoorzien (attachés)			22		– 64		– 138		– 138		– 138		– 138	
21.01.01 Algemeen/apparaat (attachés)	1.085		1.067		1.067		1.067		1.067		1.067		1.067	
Totaal	*56.322*	*52.864*	*359.316*	*355.312*	*283.949*	*280.031*	*258.384*	*254.427*	*275.697*	*271.691*	*275.698*	*271.692*	*254.614*	*250.979*
X Defensie														
01 Opdracht inzet														
01.01.01 Crisisbeheersingsoperaties (inclusief contributies)/tevens verdeelartikel BIV	231.291		292.251		364.800		315.300		315.300		315.300		315.300	
02 Taakuitvoering Zeestrijdkrachten														
02.01.01 Gereedstelling en instandhouding commando ZSK	4.450													

Begroting/beleidsterrein/artikel/omschrijving	2014		2015		2016		2017		2018		2019		2020	
	Totaal	wv. ODA	Totaal	wv. ODA	Totaal	wv. ODA	Totaal	wv. ODA	Totaal	wv. ODA	Totaal	wv. ODA	Totaal	wv. ODA
03 Taakuitvoering Landstrijdkrachten														
03.01.01/02 Gereedstelling en instandhouding commando LAS	10.450													
04 Taaksuitvoering Luchtstrijdkrachten														
04.01.01 Gereedstelling en instandhouding commando LSK	22.000													
05 Taakuitvoering Koninklijke Marechaussee														
05.02.33 Operationele eenheden Koninklijke Marechaussee	16.000													
06/07 Overige (investeringen)	2.543													
08 Ondersteuning krijgsmacht door CdO Dienstencentra														
08.02.33 Ondersteuning operationele eenheden	10.700													
08.02.34 Apparaatsuitgaven; Attachés	17.850		17.969		16.721		16.110		16.110		16.110		16.110	
10 Centraal apparaat	635													
Totaal	*315.919*	*0*	*310.220*	*0*	*381.521*	*0*	*331.410*	*0*	*331.410*	*0*	*331.410*	*0*	*331.410*	*0*
XII Infrastructuur en Milieu														
11.01 Algemeen waterbeleid (Partners voor Water)	11.788		8.628		10.360		8.886		8.886		8.886		8.886	
17.01 Luchtvaart	961		1.015		1.015		1.015		1.015		1.015		1.015	
18.01 Scheepvaart	869		973		925		925		925		925		925	
19.02 Klimaat/Int. Beleid, coordinatie en samenwerking	4.489		6.074		5.074		4.874		4.874		4.874		4.874	
19.02 Klimaat/Int. Beleid, coordinatie en samenwerking (CDM)	2.863		6.900											
23.01 Meteorologie en seismologie (contributie WMO)	874	35	1.032	39	867	32	867	32	867	32	867	32	867	32
26.01 Bijdrage infrafonds	2.528													
98.01 Apparaatsuitgaven (attachés personeel)	1.654		1.431		1.372		1.302		1.302		1.302		1.302	
98.02 Apparaatsuitgaven (attachés materieel)	257		600		600		600		600		600		600	
Totaal	*26.283*	*35*	*26.653*	*39*	*20.213*	*32*	*18.469*	*32*	*18.469*	*32*	*18.469*	*32*	*18.469*	*32*
XIII Economische Zaken														
11 Goed functionerende economie en markten	1.925		3.566		2.546		2.540		2.529		2.529		2.529	
12 Een sterk innovatievermogen (attachés)	4.420		6.191		5.883		5.722		5.683		5.683		5.683	
12 Een sterk innovatievermogen	1.755		2.735		400		400		400		400		400	
13 Een excellent ondernemingsklimaat	2.337		2.971		1.831		1.653		1.653		1.653		1.653	
13 Een excellent ondernemingsklimaat (attaché's)	8.718		10.896		8.597		8.795		7.986		7.986		7.986	
14 Een doelmatige en duurzame energievoorziening	1.164		2.493		1.297		1.246		1.037		1.037		1.037	
16 Een concurr., duurz. en veil. agro-, viss.- en voedselketen (attaché's)	14.751		15.347		14.601		13.921		13.913		13.912		13.912	
16 Een concurr., duurz. en veil. agro-, viss.- en voedselketen (o.a. FAO)	6.296	3.211	10.783	3.692	8.612	3.672	8.852	3.679	9.054	3.680	9.054	3.680	9.054	3.680
16 Een concurr., duurz. en veil. agro-, viss.- en voedselketen (UNEP)	249	249	249	249	249	249	249	249	249	249	249	249	249	249
16 Een concurr., duurz. en veil. agro-, viss.- en voedselketen (Clinton Foundation)	4.102													
17 Groen onderwijs van hoge kwaliteit (ISRIC/Int.onderwijs)	1.233	1.233	1.273	1.251	1.269	1.251	1.268	1.251	1.264	1.251	1.264	1.251	1.264	1.251
18 Natuur, regio en ruimte	785		1.324		1.178		1.138		1.070		1.070		1.070	
40 Apparaat (attachés)	1.699		1.538		1.485		1.428		1.439		1.439		1.439	
Totaal	*49.434*	*4.693*	*59.366*	*5.192*	*47.948*	*5.172*	*47.212*	*5.179*	*46.277*	*5.180*	*46.276*	*5.180*	*46.276*	*5.180*
XV Sociale Zaken en Werkgelegenheid														
96.20.01 Apparaatsuitgaven (attachés)	499		499		482		467		467		467		467	
Totaal	*499*	*0*	*499*	*0*	*482*	*0*	*467*	*0*	*467*	*0*	*467*	*0*	*467*	*0*
XVI Volksgezondheid, Welzijn en Sport														
09.12.10 Bijdrage aan internationale organisaties/WHO-partnerschap	4.025		4.067		3.868		3.868		3.868		3.868		3.868	
10.03.01 Apparaatsuitgaven (attachés)	1.257		1.237		1.198		1.162		1.162		1.162		1.162	
Totaal	*5.282*	*0*	*5.304*	*0*	*5.066*	*0*	*5.030*	*0*	*5.030*	*0*	*5.030*	*0*	*5.030*	*0*

Begroting/beleidsterrein/artikel/omschrijving	2014		2015		2016		2017		2018		2019		2020	
	Totaal	wv. ODA	Totaal	wv. ODA	Totaal	wv. ODA	Totaal	wv. ODA	Totaal	wv. ODA	Totaal	wv. ODA	Totaal	wv. ODA
XVII Buitenlandse Handel & Ontwikkelingssamenwerking														
01 Duurzame handel en investeringen														
01.01 Versterkt internationaal handelssysteem, met aandacht voor Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen	9.707	2.671	13.494	5.085	10.695	2.306	11.222	2.758	11.222	2.758	11.222	2.758	11.222	2.758
01.02 Versterkte Nederlandse Handels- en Investeringspositie en economische naamsbekendheid	59.446	539	71.589		70.599		62.433		61.263		61.263		61.263	
01.03 Versterkte private sector en een verbeterd investeringsklimaat in ontwikkelingslanden	240.420	233.436	283.742	269.249	350.893	336.000	365.818	351.000	353.968	341.000	353.968	341.000	353.968	341.000
01.04 Dutch good growth fund: intensivering van ontwikkelingsrelevante investeringen in en handel met ontwikkelingslanden door het Nederlandse en het lokale bedrijfsleven, met een focus op het MKB	81.839	81.839	150.000	150.000	150.000	150.000	318.161	318.161						
02 Duurzame ontwikkeling, voedselzekerheid en water														
02.01 Toename van voedselzekerheid	295.483	295.483	303.795	303.795	328.795	328.795	348.795	348.795	358.795	358.795	363.795	363.795	363.795	363.795
02.02 Verbeterd waterbeheer, drinkwater en sanitatie	156.794	156.794	173.157	173.157	188.157	188.157	193.157	193.157	193.157	193.157	193.157	193.157	193.157	193.157
02.03 Duurzaam gebruik natuurlijke hulpbronnen, tegengaan van klimaatverandering en vergrote weerbaarheid van de bevolking tegen onafwendbare klimaatverandering	96.660	95.247	84.915	83.389	115.368	114.386	123.790	123.068	128.790	128.068	128.790	128.068	128.790	128.068
03 Sociale vooruitgang														
03.01 Seksuele en reproductieve gezondheid en rechten voor iedereen en een halt aan de verspreiding van HIV/aids	415.567	414.153	386.784	385.173	416.784	415.173	431.784	430.173	431.784	430.173	431.784	430.173	431.784	430.173
03.02 Gelijke rechten en kansen voor vrouwen	44.055	44.055	43.510	43.510	43.417	43.417	43.386	43.386	43.386	43.386	43.386	43.386	43.386	43.386
03.03 Versterkt maatschappelijk middenveld	450.525	450.525	452.366	452.366	335.282	335.282	221.500	221.500	219.000	219.000	219.000	219.000	219.000	219.000
03.04 Toename van het aantal goed opgeleide professionals, versterking van hoger- en beroepsonderwijsinstellingen en het bevorderen van beleidsrelevant onderzoek	104.673	104.673	59.017	59.017	52.159	52.159	36.300	36.300	36.300	36.300	36.300	36.300	36.300	36.300
04 Vrede en veiligheid voor ontwikkeling														
04.01 Humanitaire hulp	224.096	216.061	315.017	314.000	205.017	204.000	205.017	204.000	205.017	204.000	205.017	204.000	205.017	204.000
04.03 Rechtstaatontwikkeling, wederopbouw, vredesopbouw, versterkte legitimiteit van democratische structuren en tegengaan van corruptie	248.774	248.774	223.554	223.554	189.554	189.554	189.554	189.554	199.554	199.554	209.554	209.554	209.554	209.554
04.04 Noodhulpfonds	100.024	100.024	170.000	170.000	150.000	150.000	150.000	150.000						
05 Versterkte kaders voor ontwikkeling														
05.01 Versterkte multilaterale betrokkenheid	194.351	194.351	163.814	163.814	164.352	164.352	139.992	139.992	128.429	128.429	129.312	129.312	129.312	129.312
05.02 Overig armoedebeleid	82.652	78.619	– 109.524	– 119.874	– 93.166	– 102.770	– 218.480	– 229.429	50.289	43.119	38.615	31.445	107.484	100.314
05.03 Bijdrage aan migratie en ontwikkeling	8.065	8.065	9.000	9.000	9.000	9.000	9.000	9.000	9.000	9.000	9.000	9.000	9.000	9.000
Totaal	*2.813.131*	*2.725.309*	*2.794.230*	*2.685.235*	*2.686.906*	*2.579.811*	*2.631.429*	*2.531.415*	*2.429.954*	*2.336.739*	*2.434.163*	*2.340.948*	*2.503.032*	*2.409.817*
Toerekeningen														
EU-begroting	405.600	329.867	405.600	329.867	405.600	329.867	405.600	329.867	405.600	329.867	405.600	329.867	405.600	329.867
EKI-kwijtschelding	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Opvang asielzoekers	697.440	697.440	835.931	835.931	347.078	347.078	384.551	384.551	294.990	294.990	294.990	294.990	294.990	294.990
Totaal	*1.103.040*	*1.027.307*	*1.241.531*	*1.165.798*	*1.275.798*	*676.945*	*890.151*	*814.418*	*700.590*	*624.857*	*700.590*	*624.857*	*700.590*	*624.857*
TOTAAL UITGAVEN	**5.738.270**	**4.310.926**	**6.305.875**	**4.795.540**	**5.678.644**	**4.141.051**	**5.603.895**	**4.200.002**	**5.228.704**	**3.832.994**	**5.237.740**	**3.837.204**	**5.313.197**	**3.885.360**

BIJLAGE 2B: DE HGIS-ONTVANGSTEN HORIZONTAAL: MEERJA-RENCIJFERS PER MINISTERIE EN PER BEGROTINGSARTIKEL

Realisaties 2014, vermoedelijke uitkomsten 2015 en begrotingsramingen 2016 t/m 2020 (bedragen x EUR 1.000)

Begroting/beleidsterrein/artikel/omschrijving	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
V Buitenlandse Zaken							
2 Veiligheid en stabiliteit							
10 Doorberekening Defensie diversen	168	182	197	212	227	242	242
40 Restituties contributies	1.008	1.000	1.000	1.000	1.000	1.000	1.000
3 Europese samenwerking							
30 Restitutie Raad van Europa	235	225	150	150	150	150	150
4 Consulaire belangenbehartiging en het internationaal uitdragen van Nederlandse waarden en belangen							
10 Consulaire dienstverlening aan Nederlanders	23.999	19.300	19.300	19.300	19.300	19.300	19.300
20 Consulaire dienstverlening aan vreemdelingen	26.381	22.000	22.000	22.000	22.000	22.000	22.000
40 Doorberekening Defensie diversen	700	790	790	790	790	790	790
7 Apparaat							
10 Diverse ontvangsten	43.112	21.450	21.450	21.450	21.450	21.450	21.450
11 Koersverschillen							
Totaal	*95.603*	*64.947*	*64.887*	*64.902*	*64.917*	*64.932*	*64.932*
IXB Financiën							
04.50.03 Ontvangsten IFI's	5.398	5.352					
Totaal	*5.398*	*5.352*	*0*	*0*	*0*	*0*	*0*
X Defensie							
01.01.01 Crisisbeheersingsoperaties (inclusief contributies)	9.245	6.707	26.774	32.207	6.707	6.707	6.707
Totaal	*9.245*	*6.707*	*26.774*	*32.207*	*6.707*	*6.707*	*6.707*
XII Infrastructuur en Milieu							
19.09 Ontvangsten klimaat	38						
Totaal	38						
XIII Economische Zaken							
14 Een doelmatige en duurzame energievoorziening	4.111						
16 Een concurr., duurzame en veilige agro- viss.- en voedselketen		373					
Totaal	*4.111*	*373*	*0*	*0*	*0*	*0*	*0*
XVII Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking							
1 Duurzame handel en investeringen	5.132	12.267	23.463	20.685	1.815	1.815	1.815
5 Versterkte kaders voor ontwikkeling							
5.20 Ontvangsten en restituties m.b.t. leningen	34.954	27.742	27.129	27.812	27.812	27.812	27.812
5.21 Ontvangsten OS	64.286	31.920	121.176	31.176	31.176	31.176	31.176
Totaal	*104.372*	*71.929*	*171.768*	*79.673*	*60.803*	*60.803*	*60.803*
TOTAAL ONTVANGSTEN	**218.767**	**149.308**	**263.429**	**176.782**	**132.427**	**132.442**	**132.442**

BIJLAGE 3: BEREKENING ODA-PLAFOND 2015–2018 EN REALISATIE ODA-PRESTATIE 2014 EN RAMING ODA-PRESTATIE 2015–2018

Berekening ODA-plafond 2015–2018 (bedragen in miljoenen EUR)

	2015	2016	2017	2018
Raming BNI	689.520,0	712.330,0	730.900,0	749.950,0
Basisbedrag 0,7% BNI	4.826,6	4.986,3	5.116,3	5.249,7
Bij: geraamde aflossingen op ODA-leningen	39,8	36,2	39,1	37,3
Bij: geraamde ontvangsten OS	37,3	121,2	31,2	31,2
Bij: DGGF	150,0	150,0	318,2	
Bij: Kasschuiven	700,0	– 95,4	– 47,3	– 69,1
Bij: BIV	30,0			
Bij: Noodhulpfonds	170,0	150,0	150,0	
Bij: LEAD	5,0	10,0	10,0	
Af: Kasschuif V&J asiel	– 25,0	– 63,4		
Af: Eindejaarsmarge 2012	– 20,0			
Af: Eindejaarsmarge 2013		– 0,7		
Af: Eindejaarsmarge 2014			– 7,9	
Af: Taakstelling Regeerakkoord	– 750,0	– 750,0	– 1.000,0	– 1.000,0
Af: crisisbeheersingsoperaties overgeheveld naar BIV	– 4,4	– 4,4	– 4,4	– 4,4
Af: Correctie ESA 2010	– 239,0	– 244,0	– 250,4	– 257,0
Af: EKI-reservering	– 120,0	– 150,0	– 150,0	– 150,0
ODA-plafond 2015–2018	4.800,3	4.145,8	4.204,7	3.837,7

Realisatie netto ODA prestatie 2014 en Raming netto ODA-prestatie 2015–2018 (bedragen in miljoenen EUR)

	2014	2015	2016	2017	2018
Bruto ODA-totaal	4.315,7	4.800,3	4.145,8	4.204,7	3.837,7
Af: geraamde aflossingen op ODA-leningen	45,9	– 39,8	– 36,2	– 39,1	– 37,3
Af: geraamde ontvangsten OS	69,4	– 37,3	– 121,2	– 31,2	– 31,2
Bij: ODA binnen het BIV			30,0	30,0	30,0
Netto ODA (in miljoenen euro)	4.200,4	4.723,2	3.988,4	4.134,4	3.769,1
Raming BNI (in miljarden euro)	661,4	689,5	712,3	730,9	750,0
Netto ODA in % van het BNI	0,64	0,69	0,56	0,57	0,50

BIJLAGE 4: DE ODA-UITGAVEN NAAR BELEIDSTHEMA (BEDRAGEN X EUR 1.000)

Begroting	Omschrijving	2014	2015	2016	Artikel
1. Versterkte internationale rechtsorde en eerbiediging van de mensenrechten					
BZ	01.01 Goed functionerende internationale instellingen met een breed draagvlak	1.060	5.936	5.736	V-01.01
	01.02 Bescherming en bevordering van mensenrechten	41.280	38.250	35.250	V-01.02
V&J	33.03.39 Opsporing en vervolging; drugsbestrijding Suriname	11	200	200	VI-33.03.39
		42.351	*44.386*	*41.186*	
2. Vrede, veiligheid en stabiliteit					
BZ	02.03 Bevordering van ontwapening en wapenbeheersing, bestrijding van proliferatie van massavernietigingswapens en het voeren van een transparant en verantwoord wapenexportbeleid	0	3.252	3.252	V-02.03
	02.04 Bevordering van veiligheid, stabiliteit en rechtsorde in internationaal verband	60.092	66.444	66.444	V-02.04
	02.05 Bevordering van transitie in prioritaire gebieden	5.875	8.322	8.322	V-02.05
BHOS	04.01 Humanitaire hulp	216.061	314.000	204.000	XVII-04.01
	04.03 Rechtstaatontwikkeling, wederopbouw, vredes-opbouw, versterkte legitimiteit van democratische structuren en tegengaan van corruptie	248.774	223.554	189.554	XVII-04.03
	04.04 Noodhulpfonds	100.024	170.000	150.000	XVII-04.04
V&J	31.03.21 Kwaliteit, Arbeidsvoorwaarden en ICT politie	7.798	8.600	8.600	VI-31.03.21
Defensie	01.01.01 Crisisbeheersingsoperaties (inclusief contributies)/ tevens verdeelartikel BIV	0	0	0	X-01.01.01
		638.624	*794.172*	*630.172*	
3. Europese samenwerking					
BZ	03.02 Een effectief, efficiënt en coherent optreden van de Unie ten opzichte van derde landen en regio's, inclusief ontwikkelingslanden	158.017	174.600	192.735	V-03.02
Toerek.	EU-begroting	329.867	329.867	329.867	Toerekening
		487.884	*504.467*	*522.602*	
4. Consulaire belangenbehartiging en het internationaal uitdragen van Nederlandse waarden en belangen					
BZ	04.04 Het inzetten van Publieksdiplomatie door het Postennetwerk en BZ om het beeld van Nederland in het buitenland te versterken en op een positief realistische manier uit te dragen	107	136	136	V-04.04
		107	*136*	*136*	
5. Duurzame handel en investeringen					
BHOS	01.01 Versterkt internationaal handelssysteem, met aandacht voor Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen	2.671	5.085	2.306	XVII-01.01
	01.02 Versterkte Nederlandse Handels- en Investeringspositie en economische naamsbekendheid	539	0	0	XVII-01.02
	01.03 Versterkte private sector en een verbeterd investeringsklimaat in ontwikkelingslanden	233.436	269.249	336.000	XVII-01.03
	01.04 Dutch good growth fund: intensivering van ontwikkelingsrelevante investeringen in en handel met ontwikkelingslanden door het Nederlandse en het lokale bedrijfsleven, met een focus op het MKB	81.839	150.000	150.000	XVII-01.04
		318.485	*424.334*	*488.306*	
6. Duurzame ontwikkeling, voedselzekerheid en water					
BHOS	02.01 Toename van voedselzekerheid	295.483	303.795	328.795	XVII-02.01
	02.02 Verbeterd waterbeheer, drinkwater en sanitatie	156.794	173.157	188.157	XVII-02.02
	02.03 Duurzaam gebruik natuurlijke hulpbronnen, tegengaan van klimaatverandering en vergrote weerbaarheid van de bevolking tegen onafwendbare klimaatverandering	95.247	83.389	114.386	XVII-02.03
IenM	23.01 Meteorologie en seismologie (contributie WMO)	35	39	32	XII-23.01
EZ	16 Een concurr., duurz. en veil. agro-, viss.- en voedselketen (UNEP)	249	249	249	XIII-16

Begroting	Omschrijving	2014	2015	2016	Artikel
	16 Een concurr., duurz. en veil. agro-, viss.- en voedselketen (o.a. FAO)	3.211	3.692	3.672	XIII-16
		551.019	*564.321*	*635.291*	
7. Sociale vooruitgang					
BHOS	03.01 Seksuele en reproductieve gezondheid en rechten voor iedereen en een halt aan de verspreiding van HIV/aids	414.153	385.173	415.173	XVII-03.01
	03.02 Gelijke rechten en kansen voor vrouwen	44.055	43.510	43.417	XVII-03.02
	03.03 Versterkt maatschappelijk middenveld	450.525	452.366	335.282	XVII-03.03
	03.04 Toename van het aantal goed opgeleide professionals, versterking van hoger- en beroepsonderwijsinstellingen en het bevorderen van beleidsrelevant onderzoek	104.673	59.017	52.159	XVII-03.04
OCW	06.70 Hoger beroepsonderwijs	3.155	3.155	3.155	VIII-06.70
	07.70/76 Wetenschappelijk onderwijs	50.987	44.390	44.390	VIII-07.70/76
	16.70 Onderzoek en wetenschappen; WOTRO	454	454	454	VIII-16.70
EZ	17 Groen onderwijs van hoge kwaliteit (ISRIC/Int.onderwijs)	1.233	1.251	1.251	XIII-17
		1.069.235	*989.316*	*895.281*	
8. Versterkte kaders voor ontwikkeling					
BHOS	05.01 Versterkte multilaterale betrokkenheid	194.351	163.814	164.352	XVII-05.01
	05.02 Overig armoedebeleid	78.619	– 119.874	– 102.770	XVII-05.02
	05.03 Bijdrage aan migratie en ontwikkeling	8.065	9.000	9.000	XVII-05.03
Financiën	04.50.01 Deelname aan internationale instellingen; Mult. Ontw. Banken en Fondsen	52.864	355.312	280.031	IXB-50.01
Toerek.	Opvang asielzoekers	697.440	835.931	347.078	Toerekening
		1.031.339	*1.244.183*	*697.691*	
9. Overige uitgaven					
BZ	07.01 Apparaat	171.882	230.225	230.386	V-07.01
		171.882	*230.225*	*230.386*	
Totaal ODA binnen HGIS		**4.310.926**	**4.795.540**	**4.141.051**	
ODA buiten HGIS (instituten EZ)		**4.725**	**4.725**	**4.725**	
TOTAAL ODA		**4.315.651**	**4.800.265**	**4.145.776**	

BIJLAGE 5A: DE GEPLANDE ODA-UITGAVEN IN PARTNERLANDEN (HULPRELATIES EN OVERGANGSRELATIES) 2016

Hulprelatielanden	2016
Afghanistan	
4.3 Rechtstaatontwikkeling, wederopbouw, vredesopbouw, versterkte legitimiteit van democratische structuren en tegengaan van corruptie	20.000.000
totaal	**20.000.000**
Burundi	
2.1 Toename van voedselzekerheid	17.900.000
3.1 Seksuele en reproductieve gezondheid en rechten voor iedereen en een halt aan de verspreiding van HIV/aids	5.400.000
4.3 Rechtstaatontwikkeling, wederopbouw, vredesopbouw, versterkte legitimiteit van democratische structuren en tegengaan van corruptie	4.000.000
totaal	**27.300.000**
Jemen	
2.2 Verbeterd waterbeheer, drinkwater en sanitatie	5.963.000
3.1 Seksuele en reproductieve gezondheid en rechten voor iedereen en een halt aan de verspreiding van HIV/aids	6.400.000
3.2 Gelijke rechten en kansen voor vrouwen	747.000
4.3 Rechtstaatontwikkeling, wederopbouw, vredesopbouw, versterkte legitimiteit van democratische structuren en tegengaan van corruptie	4.800.000
totaal	**17.910.000**
Mali	
1.3 Versterkte private sector en een verbeterd investeringsklimaat in ontwikkelingslanden	1.000.000
2.2 Verbeterd waterbeheer, drinkwater en sanitatie	8.000.000
3.1 Seksuele en reproductieve gezondheid en rechten voor iedereen en een halt aan de verspreiding van HIV/aids	15.500.000
4.3 Rechtstaatontwikkeling, wederopbouw, vredesopbouw, versterkte legitimiteit van democratische structuren en tegengaan van corruptie	7.000.000
totaal	**31.500.000**
Palestijnse gebieden	
2.1 Toename van voedselzekerheid	5.250.000
2.2 Verbeterd waterbeheer, drinkwater en sanitatie	4.000.000
4.3 Rechtstaatontwikkeling, wederopbouw, vredesopbouw, versterkte legitimiteit van democratische structuren en tegengaan van corruptie	6.950.000
totaal	**16.200.000**
Rwanda	
2.1 Toename van voedselzekerheid	29.998.000
2.2 Verbeterd waterbeheer, drinkwater en sanitatie	8.230.000
4.3 Rechtstaatontwikkeling, wederopbouw, vredesopbouw, versterkte legitimiteit van democratische structuren en tegengaan van corruptie	6.300.000
totaal	**44.528.000**
Zuid-Soedan	
4.3 Rechtstaatontwikkeling, wederopbouw, vredesopbouw, versterkte legitimiteit van democratische structuren en tegengaan van corruptie	34.268.000
	34.268.000

Overgangsrelatielanden	2016
Bangladesh	
1.3 Versterkte private sector en een verbeterd investeringsklimaat in ontwikkelingslanden	3.000.000
2.1 Toename van voedselzekerheid	4.700.000
2.2 Verbeterd waterbeheer, drinkwater en sanitatie	21.200.000
3.1 Seksuele en reproductieve gezondheid en rechten voor iedereen en een halt aan de verspreiding van HIV/aids	7.500.000
3.2 Gelijke rechten en kansen voor vrouwen	2.500.000
totaal	**38.900.000**

Overgangsrelatielanden	2016
Benin	
1.3 Versterkte private sector en een verbeterd investeringsklimaat in ontwikkelingslanden	1.200.000
2.1 Toename van voedselzekerheid	11.900.000
2.2 Verbeterd waterbeheer, drinkwater en sanitatie	18.500.000
3.1 Seksuele en reproductieve gezondheid en rechten voor iedereen en een halt aan de verspreiding van HIV/aids	5.000.000
4.3 Rechtstaatontwikkeling, wederopbouw, vredesopbouw, versterkte legitimiteit van democratische structuren en tegengaan van corruptie	325.000
totaal	**36.925.000**
Ethiopië	
2.1 Toename van voedselzekerheid	33.700.000
3.1 Seksuele en reproductieve gezondheid en rechten voor iedereen en een halt aan de verspreiding van HIV/aids	18.074.000
4.3 Rechtstaatontwikkeling, wederopbouw, vredesopbouw, versterkte legitimiteit van democratische structuren en tegengaan van corruptie	963.000
totaal	**52.737.000**
Ghana	
1.3 Versterkte private sector en een verbeterd investeringsklimaat in ontwikkelingslanden	1.500.000
2.1 Toename van voedselzekerheid	2.800.000
2.2 Verbeterd waterbeheer, drinkwater en sanitatie	20.000.000
3.1 Seksuele en reproductieve gezondheid en rechten voor iedereen en een halt aan de verspreiding van HIV/aids	3.000.000
totaal	**27.300.000**
Indonesië	
1.3 Versterkte private sector en een verbeterd investeringsklimaat in ontwikkelingslanden	3.000.000
2.1 Toename van voedselzekerheid	2.800.000
2.2 Verbeterd waterbeheer, drinkwater en sanitatie	5.000.000
2.3 Duurzaam gebruik natuurlijke hulpbronnen, tegengaan van klimaatverandering en vergrote weerbaarheid van de bevolking tegen onafwendbare klimaatverandering	900.000
3.4 Toename van het aantal goed opgeleide professionals, versterking van hoger- en beroepsonderwijsinstellingen en het bevorderen van beleidsrelevant onderzoek	2.000.000
4.3 Rechtstaatontwikkeling, wederopbouw, vredesopbouw, versterkte legitimiteit van democratische structuren en tegengaan van corruptie	4.085.000
totaal	**17.785.000**
Kenia	
1.3 Versterkte private sector en een verbeterd investeringsklimaat in ontwikkelingslanden	4.000.000
2.1 Toename van voedselzekerheid	3.750.000
2.2 Verbeterd waterbeheer, drinkwater en sanitatie	6.000.000
2.3 Duurzaam gebruik natuurlijke hulpbronnen, tegengaan van klimaatverandering en vergrote weerbaarheid van de bevolking tegen onafwendbare klimaatverandering	700.000
4.3 Rechtstaatontwikkeling, wederopbouw, vredesopbouw, versterkte legitimiteit van democratische structuren en tegengaan van corruptie	2.000.000
totaal	**16.450.000**
Mozambique	
2.1 Toename van voedselzekerheid	9.000.000
2.2 Verbeterd waterbeheer, drinkwater en sanitatie	8.731.000
2.3 Duurzaam gebruik natuurlijke hulpbronnen, tegengaan van klimaatverandering en vergrote weerbaarheid van de bevolking tegen onafwendbare klimaatverandering	1.000.000
3.1 Seksuele en reproductieve gezondheid en rechten voor iedereen en een halt aan de verspreiding van HIV/aids	12.300.000
3.2 Gelijke rechten en kansen voor vrouwen	1.000.000
totaal	**32.031.000**

Overgangsrelatielanden	2016
Oeganda	
2.1 Toename van voedselzekerheid	12.545.000
4.3 Rechtstaatontwikkeling, wederopbouw, vredesopbouw, versterkte legitimiteit van democratische structuren en tegengaan van corruptie	3.000.000
totaal	**15.545.000**

Regionale programma's	2016
Afrika Grote Meren	
2.1 Toename van voedselzekerheid	7.500.000
2.2 Verbeterd waterbeheer, drinkwater en sanitatie	5.500.000
2.3 Duurzaam gebruik natuurlijke hulpbronnen, tegengaan van klimaatverandering en vergrote weerbaarheid van de bevolking tegen onafwendbare klimaatverandering	1.000.000
3.1 Seksuele en reproductieve gezondheid en rechten voor iedereen en een halt aan de verspreiding van HIV/aids	4.500.000
4.3 Rechtstaatontwikkeling, wederopbouw, vredesopbouw, versterkte legitimiteit van democratische structuren en tegengaan van corruptie	4.500.000
totaal	**23.000.000**
Hoorn van Afrika	
4.3 Rechtstaatontwikkeling, wederopbouw, vredesopbouw, versterkte legitimiteit van democratische structuren en tegengaan van corruptie	5.913.000
totaal	**5.913.000**
Midden-Amerika Programma	
4.3 Rechtstaatontwikkeling, wederopbouw, vredesopbouw, versterkte legitimiteit van democratische structuren en tegengaan van corruptie	3.760.000
totaal	**3.760.000**

Dit overzicht betreft alleen de aan ambassades gedelegeerde landenbudgetten (en omvat dus niet uitgaven uit centrale budgetten).

BIJLAGE 5B: DE ODA-UITGAVEN IN EXITLANDEN

Exitlanden	2014	2015	2016	2017
Bolivia	353.000	0	0	0
Burkina Faso	0	0	0	0
Colombia	2.925.000	1.853.000	0	0
Congo, Democratische Republiek	370.000	1.018.000	1.000.000	1.000.000
Egypte	309.000	306.000	231.000	0
Georgië	0	0	0	0
Guatemala	67.000	0	0	0
Kosovo	480.000	110.000	0	0
Moldavië	147.000	0	0	0
Mongolië	127.000	0	0	0
Nicaragua	0	0	0	0
Pakistan	8.803.000	4.300.000	700.000	0
Senegal	2.521.000	25.000	0	0
Soedan	1.447.000	0	0	0
Suriname	3.434.000	5.056.000	2.323.000	0
Tanzania	416.000	264.000	0	0
Vietnam	0	0	0	0
Zambia	32.000	18.000	0	0
Zuid-Afrika	1.746.000	2.300.000	675.000	0
Totaal Exitlanden	**23.177.000**	**15.250.000**	**4.929.000**	**1.000.000**

Dit overzicht betreft alleen de aan ambassades gedelegeerde landenbudgetten (en omvat dus niet uitgaven uit centrale budgetten).

BIJLAGE 6: DE NON-ODA UITGAVEN NAAR BELEIDSTHEMA (BEDRAGEN X EUR 1.000)

Begroting	Omschrijving	2014	2015	2016	Artikel
Versterkte internationale rechtsorde en eerbiediging van mensenrechten					
BZ	01.01 Goed functionerende internationale instellingen met een breed draagvlak	52.153	53.145	52.185	V-01.01
	01.02 Bescherming en bevordering van mensenrechten	18.497	19.920	18.920	V-01.02
V&J	91.01 Europol en Eurojust	21.618	38.334	34.286	VI-91.01.02/09
	33.03.10 Opsporing en vervolging; NFI	538	532	532	VI-33.03.10
	91.01 WIPO	201	246	244	VI-91.01.02/09
IenM	17.01 Luchtvaart	961	1.015	1.015	XII-17.01
	18.01 Scheepvaart	869	973	925	XII-18.01
		94.837	*114.165*	*108.107*	
Grotere veiligheid en stabiliteit, effectieve humanitaire hulpverlening en goed bestuur					
BZ	02.01 Goede internationale samenwerking ter bevordering van de eigen en bondgenootschappelijke veiligheid	28.010	21.573	16.122	V-02.01
	02.02 Bestrijding en terugdringing van internationaal terrorisme en andere vormen van internationale criminaliteit	2.074	8.541	7.900	V-02.02
	02.03 Bevordering van ontwapening en wapenbeheersing, bestrijding van proliferatie van massavernietigingswapens en het voeren van een transparant en verantwoord wapenexportbeleid	27.353	9.578	7.542	V-02.03
	02.04 Bevordering van veiligheid, stabiliteit en rechtsorde in internationaal verband	123.259	138.990	128.040	V-02.04
	02.05 Bevordering van transitie in prioritaire gebieden	11.850	10.218	11.118	V-02.05
BHOS	04.01 Humanitaire hulp	8.035	1.017	1.017	XVII-04.01
V&J	31.03.21 Kwaliteit, Arbeidsvoorwaarden en ICT politie	13.138	0	0	VI-31.02.21
	36.02.58 Nat. Veiligheid en Terrorismebestrijding	1.367	1.017	0	VI-36.02.58
Defensie	01.01.01 Crisisbeheersingsoperaties (inclusief contributies)/tevens verdeelartikel BIV	231.291	292.251	364.800	X-01.01.01
	02.01.01 Gereedstelling en instandhouding commando ZSK	4.450	0	0	X-02.01.01
	03.01.01/02 Gereedstelling en instandhouding commando LAS	10.450	0	0	X-03.01.01
	04.01.01 Gereedstelling en instandhouding commando LSK	22.000	0	0	X-04.01.01
	05.02.33 Operationele eenheden Koninklijke Marechaussee	16.000	0	0	X-05.01.01
	06/07 Overige (investeringen)	2.543	0	0	X-06/07
	08.02.33 Ondersteuning operationele eenheden	10.700	0	0	X-08.02.33
IenM	26.01 Bijdrage infrafonds	2.528	0	0	XII-26.01
		515.048	*483.185*	*436.539*	
Europese samenwerking					
BZ	03.03 Een hechtere Europese waardengemeenschap	10.000	10.100	10.100	V-03.03
	03.04 Versterkte Nederlandse positie in de Unie van 28	4.905	16.637	37.722	V-03.04
Toerek.	EU-begroting	75.733	75.733	75.733	Toerekening
		90.638	*102.470*	*123.555*	
Consulaire belangenbehartiging en het internationaal uitdragen van Nederlandse waarden en belangen					
BZ	04.01 Op basis van eigen verantwoordelijkheid consulaire dienstverlening bieden aan Nederlanders in het buitenland	9.991	14.545	12.045	V-04.01
	04.02 Samen met (keten)partners het personenverkeer reguleren	6.408	6.829	6.704	V-04.02
	04.03 Grotere buitenlandse bekendheid met de Nederlandse cultuur	5.046	7.585	8.435	V-04.03
	04.04 Het inzetten van Publieksdiplomatie door het Postennetwerk en BZ om het beeld van Nederland in het buitenland te versterken en op een positief realistische manier uit te dragen	20.867	20.745	17.495	V-04.04
	04.05 Een aantrekkelijk vestigingsklimaat voor internationale organisaties in Nederland	5.839	7.365	9.388	V-04.05

Begroting	Omschrijving	2014	2015	2016	Artikel
OCW	08.77 Internationaal onderwijs; Bijdrage aan andere begrotingshoofdstukken; cultuur	450	450	450	XIII-08.77
	14.71 Cultuur; subsidies	5.459	5.566	4.566	XIII-14.71
		54.060	*63.085*	*59.083*	
Duurzame handel en investeringen					
BHOS	01.01 Versterkt internationaal handelssysteem, met aandacht voor Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen	7.036	8.409	8.389	XVII-01.01
	01.02 Versterkte Nederlandse Handels- en Investeringspositie en economische naamsbekendheid	58.907	71.589	70.599	XVII-01.02
	01.03 Versterkte private sector en een verbeterd investeringsklimaat in ontwikkelingslanden	6.984	14.493	14.893	XVII-01.03
EZ	11 Goed functionerende economie en markten	1.925	3.566	2.546	XIII-11
	12 Een sterk innovatievermogen	1.755	2.735	400	XIII-12
	13 Een excellent ondernemingsklimaat	2.337	2.971	1.831	XIII-13
		78.944	*103.763*	*98.658*	
Duurzame ontwikkeling, voedselzekerheid en water					
BHOS	02.03 Duurzaam gebruik natuurlijke hulpbronnen, tegengaan van klimaatverandering en vergrote weerbaarheid van de bevolking tegen onafwendbare klimaatverandering	1.413	1.526	982	XVII-02.03
IenM	11.01 Algemeen waterbeleid (Partners voor Water)	11.788	8.628	10.360	XII-11.01
	19.02 Klimaat/Int. Beleid, coordinatie en samenwerking	4.489	6.074	5.074	XII-19.02
	19.02 Klimaat/Int. Beleid, coordinatie en samenwerking (CDM)	2.863	6.900	0	XII-19.02
	23.01 Meteorologie en seismologie (contributie WMO)	839	993	835	XII-23.01
EZ	14 Een doelmatige en duurzame energievoorziening	1.164	2.493	1.297	XIII-14
	16 Een concurr., duurz. en veil. agro-, viss.- en voedselketen (o.a. FAO)	3.085	7.091	4.940	XIII-15
	16 Een concurr., duurz. en veil. agro-, viss.- en voedselketen (Clinton Foundation)	4.102	0	0	XIII-16
	18 Natuur, regio en ruimte	785	1.324	1.178	XIII-18
		30.528	*35.029*	*24.666*	
Sociale vooruitgang					
BHOS	03.01 Seksuele en reproductieve gezondheid en rechten voor iedereen en een halt aan de verspreiding van HIV/aids	1.414	1.611	1.611	XVII-03.01
	03.04 Toename van het aantal goed opgeleide professionals, versterking van hoger- en beroepsonderwijsinstellingen en het bevorderen van beleidsrelevant onderzoek	0	0	0	XVII-03.04
OCW	07.70/76 Wetenschappelijk onderwijs	3.351	6.952	6.952	VIII-07.70/76
	08.71 Internationaal onderwijs;Subsidies	24	364	364	VIII-08.71
	08. 76 Internationaal onderwijs; Bijdragen (inter)nationale organisaties: overige	90	90	90	VIII-08.76
EZ	17 Groen onderwijs van hoge kwaliteit (ISRIC/ Int.onderwijs)	0	22	18	XIII-17
VWS	09.12.10 Bijdrage aan internationale organisaties/WHO-partnerschap	4.025	4.067	3.868	XVI-09.12.10
		8.904	*13.106*	*12.903*	
Versterkte kaders voor ontwikkeling					
BHOS	05.02 Overig armoedebeleid	4.033	16.350	9.604	XVII-05.02
Financiën	04.52.01 Technische assistentie	940	1.092	1.150	IX-04.52.01
	04.50.01 Deelname aan internationale instellingen; Mult. Ontw. Banken en Fondsen	0	0	0	IX-04.50.01
	04.55.01 Technische assistentie subsidies	0	408	350	IX-04.55.01
		4.973	*17.850*	*11.104*	
Overige uitgaven					
BZ	Geheim	0	0	0	V-05.01
	Nominaal en onvoorzien	1	– 2.812	33.970	V-06.01
	Apparaat	492.908	526.420	473.871	V-07.01

Begroting	Omschrijving	2014	2015	2016	Artikel
Div. dept.	Attachés	56.503	60.074	55.137	Div. Begrotingen
		549.412	*583.682*	*562.978*	
Totaal non-ODA		**1.427.344**	**1.510.335**	**1.537.593**	

BIJLAGE 7: INTERNATIONALE KLIMAATFINANCIERING VOOR ONTWIKKELINGSLANDEN 2016

De ondersteuning van ontwikkelingslanden bij klimaatbeleid is onderdeel van de onderhandelingen over een mondiaal klimaatakkoord. De rijke landen zeiden in 2009 toe om in 2020 jaarlijks USD 100 miljard voor dit doel te mobiliseren uit publieke en private bronnen. De jaarlijkse bijdragen tot 2020 zijn niet vastgelegd maar een geleidelijke stijging van internationale klimaatuitgaven tot 2020 wordt gezien als een belangrijk onderdeel van de klimaatonderhandelingen.

Nederland wil de komende jaren een geleidelijke stijging van de klimaatuitgaven realiseren. De uiteindelijke hoogte hangt daarbij af van de mondiale inzet en de inzet van andere EU lidstaten.
Nederland streeft ernaar om in 2016 EUR 350 miljoen aan publieke klimaatrelevante uitgaven voor ontwikkelingslanden te realiseren en EUR 200 miljoen private klimaatfinanciering te mobiliseren. De sterke stijging van de private inzet voor klimaatfinanciering is in lijn met de Nederlandse ambitie om de private sector meer te betrekken bij het tegengaan van klimaatverandering. De internationale aandacht voor private klimaatfinanciering leidt bovendien naar verwachting de komende jaren tot meer duidelijkheid over methode en definities van private klimaatfinanciering waardoor er beter over kan worden gerapporteerd.

Internationale samenwerking op het terrein van klimaat richt zich op vergroening van de economie (duurzame energie, behoud van bossen en ecosystemen, tegengaan van uitstoot van broeikasgassen) en het tegengaan van de gevolgen van klimaatverandering. Beide aspecten overlappen met de internationale inzet op armoedebestrijding die ook beoogt economische groei te realiseren en de weerbaarheid van gemeenschappen te vergroten. Nederland wil klimaatfinanciering vooral op deze snijvlakken gaan invullen.

De publieke klimaatuitgaven voor ontwikkelingslanden zijn onderdeel van de begroting voor Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking. Tussen klimaat en ontwikkeling zal maximale synergie worden nagestreefd. De klimaatuitgaven vormen onderdeel van de uitgaven voor hernieuwbare energie, bossen, water, voedselzekerheid, private sector ontwikkeling en rampenrisicovermindering. Ook de klimaatuitgaven van internationale organisaties zoals VN organisaties en ontwikkelingsbanken worden meegerekend in het uiteindelijke totaal.

De private klimaatfinanciering zal in 2016 bestaan uit cofinanciering bij instrumenten zoals het fonds duurzaam water, commerciële leningen die met ondersteuning van BHOS middelen mogelijk worden gemaakt door organisaties zoals FMO en projectfinanciering die wordt ondersteund door ontwikkelingsbanken. De stijging ten opzichte van 2015 kan worden gerealiseerd door de bijdrage van de private sector beter in kaart te brengen, bestaande instrumenten klimaatrelevant in te zetten (bijv. DRIVE dat klimaat als sector heeft) en het ontwikkelen van nieuwe instrumenten (zoals het klimaatfonds van FMO, de *Climate Development Finance Facility*).

In onderstaande tabel wordt op hoofdlijnen een indicatie gegeven van de klimaatfinanciering voor ontwikkelingslanden in 2016. Bij de verantwoording over 2016 zal op basis van de Rio-markers van de OESO worden

gerapporteerd over de uiteindelijke omvang van de klimaatuitgaven voor ontwikkelingslanden.

Klimaatfinanciering voor ontwikkelingslanden 2016 (bedragen x EUR mln):

Artikel BH&OS-begroting	Indicatie 2016
1. Duurzame handel en investeringen	15
2. Duurzame ontwikkeling, voedselzekerheid en water	
2.1 Toename van voedselzekerheid	50
2.2 Verbeteren waterbeheer, drinkwater en sanitatie	60
2.3 Duurzaam gebruik natuurlijke hulpbronnen, tegengaan van klimaatverandering en vergrote weerbaarheid van de bevolking tegen onafwendbare klimaatverandering	95
3. Sociale vooruitgang	50
Overig	
Internationale financiële instellingen en VN	80
Totaal	**350**
Gemobiliseerd privaat kapitaal	**200**

BIJLAGE 8: INTERNATIONALE INSPANNINGEN OP ASIEL EN MIGRATIE 2016

De urgentie en omvang van de migratieproblematiek – onderstreept door de humanitaire tragedies op de Middellandse Zee – is sterk toegenomen.

De huidige crisis vindt zijn oorsprong in instabiele /repressieve landen rondom de EU: Syrië-conflict, Irak, Eritrea, Libië. Het is duidelijk dat er geen «*one size fits all*» oplossing voorhanden is en de crisis vraagt om een pro-actieve internationale rol, nieuwe ideeën en een geïntegreerde aanpak met onderscheid tussen de verschillende categorieën landen waar we mee moeten werken: de landen van herkomst (o.a. Syria en Eritrea), de transitlanden (o.a. Turkije, Libië, Balkan) en de bestemmingslanden (Duitsland, Zweden maar ook Nederland). Nederland wil hier als bestemmingsland en als EU voorzitter- een actieve rol in spelen, door inzet van onze diplomatieke instrumenten, via ontwikkelingssamenwerking als ook door het verkennen van inzet van bijvoorbeeld militaire missies. De Ministeriële Commissie Migratie zal verdere uitwerking geven aan de inzet van het kabinet.

Er is sprake van een recordaantal vluchtelingen en ontheemden wereldwijd (60 miljoen)[2] en er arriveerden in de eerste helft van 2015 2,5 keer zoveel irreguliere migranten in Europa als in dezelfde periode vorig jaar. Ook in Nederland stijgt het aantal asielzoekers. De opvang in Nederland van asielzoekers uit DAC- landen wordt voor de eerste 12 maanden uit middelen voor ontwikkelingssamenwerking (ODA) gefinancierd. Op grond van de begrote instroom bedraagt de ODA-toerekening voor asiel in 2016 EUR 551 miljoen.[3]

Naast opvang van asielzoekers in Nederland zelf maakt ons land zich sterk voor vluchtelingen en ontheemden in de regio. Van oudsher verblijven de meeste vluchtelingen niet ver van de grens van hun land van oorsprong. Noodhulp voor deze groep mensen heeft altijd een aanzienlijk deel van onze humanitaire inspanningen uitgemaakt. Binnen het Relief Fund is een reservering gemaakt van EUR 30 miljoen voor innovatie op dit terrein. Bedoeling is met deze middelen katalyserende activiteiten te financieren, gericht op zelfredzaamheid van vluchtelingen en op gastgemeenschappen in de buurlanden van Syrië en in de Hoorn van Afrika. De aanpak van grondoorzaken en de illegale migratiestromen die hieruit volgen is een gedeelde verantwoordelijkheid van herkomst-, transit- en bestemmingslanden. Er wordt daarom ingezet op het versterken van de bredere relaties met derde landen, zowel bilateraal als in EU-verband met als doel te komen tot partnerschappen op migratieterrein waar zowel de EU, derde landen als vluchtelingen en migranten baat bij hebben.

Het is van belang om in te zetten op structurele oplossingen waardoor vluchtelingen zich niet meer gedwongen voelen om via levensgevaarlijke trajecten hun leven te wagen voor een beter bestaan ver weg van hun eigen land.

---

[2] UN Global Trends 2014

[3] De feitelijke toerekening aan ODA valt in 2016 lager uit. In 2016 vindt nl. een aanpassing plaats van de bevoorschottingssystematiek aan het COA. Dit levert voor ODA in 2016 een eenmalige besparing op van EUR 204 miljoen. De feitelijke toerekening komt daardoor in 2016 uit op EUR 347 miljoen.

Voor een structurele oplossing van de migratieproblematiek, is het essentieel de grondoorzaken van irreguliere migratie aan te pakken: (1) gebrek aan economische perspectieven en (2) conflict, onveiligheid en repressie. Nederland doet dit door zowel bilaterale inzet als ook door internationaal het voortouw te nemen om te komen tot een geïntegreerde inspanning.

1. Gebrek aan economisch perspectief: De hulp en handel agenda van Nederland zet in op bevordering van duurzame en inclusieve economische ontwikkeling, om zo jongeren in herkomstlanden een perspectief in eigen land te bieden. Zonder dit perspectief groeit de kans dat jongeren radicaliseren of hun toevlucht nemen tot illegale migratie. Via ontwikkelingssamenwerking is in totaal EUR 50 miljoen beschikbaar om meer jeugdwerkgelegenheid te creëren in de noordelijke helft van Afrika. Samen met enkele lidstaten heeft Nederland de EU verzocht ook EU-fondsen gerichter voor dit doel in te zetten.
2. Aanpak van instabiliteit en conflicten: Via het speerpunt Veiligheid en Rechtsorde en programma's als MATRA-Zuid worden de grondoorzaken van irreguliere migratie gerelateerd aan conflict, onveiligheid en repressie aangepakt. Doel is te zorgen dat mensen zich niet langer gedwongen voelen om huis en haard te verlaten als gevolg van onveiligheid.

De Europese Unie heeft een breed, geïntegreerd programma afgesproken, met afspraken over steun aan lidstaten die door hun geografische ligging het meest worden geraakt door de gevolgen van de migratie over de Middellandse Zee, over het redden van levens en het aanpakken van mensensmokkelaars, versterkte grensbewaking, betere afspraken met derde landen over terugkeer en de aanpak van conflicten en sociaal economische grondoorzaken van migratie.

Voor een effectieve aanpak van de migratieproblematiek is een coherente inzet van een groot aantal instrumenten en beleidsterreinen noodzakelijk, zoals ontwikkelingssamenwerking, handel en investeringen, politiek, veiligheid, justitie en legale migratie en mobiliteit, zowel op EU als nationaal niveau en in samenwerking met relevante internationale organisaties zoals IOM en UNHCR. Diplomatieke inspanningen ondersteunen en versterken deze aanpak.

Verwachte uitgaven in 2016:

Artikel	Budget	EUR in mln	waarvan ODA
–	Asieltoerekening	347	347
17.05.03	Migratie en ontwikkeling	9	9
17.04.01	Bijdrage UNHCR	33	33
17.04.01	Bijdrage UNRWA	7	7
17.04.01	Bijdrage WFP	27	27
05.02.05	Matra Zuid	10	–
	totaal	**433**	**423**

Naast bovengenoemde middelen zijn er meerdere fondsen die breed ingezet kunnen worden voor directe hulp aan vluchtelingen en ter bestrijding van de grondoorzaken van migratie. De inzet van deze middelen wordt voor een groot deel bepaald door de actuele situatie. Het is daarom op voorhand niet aan te geven welke bedragen voor asiel en migratie zullen worden ingezet. Het gaat om de volgende fondsen:

Artikel	Budget	EUR in mln	waarvan ODA
05.02.04	Stabiliteitsfonds	79	55
17.01	Duurzame Handel en Investeringen	25	25
17.04.04	Relief Fund (Noodhulpfonds)	150	150
17.04.01	Noodhulp voor ontwikkelingslanden	123	122
17.04.03	Legitieme en capabele overheid	19	19
17.04.03	Inclusieve politieke processen	35	35
17.04.03	Vredesdividend, werkgelegenheid en basisvoorzieningen	32	32
17.04.03	Functionerende rechtsorde	10	10